

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

ОБЛІК І АУДИТ В ГАЛУЗЯХ АПК:
робочий зошит для здобувачів вищої освіти третього курсу
денної форми навчання напряму підготовки
6.090101 «Агрономія»

Миколаїв
2016

УДК 657.6:657
ББК 65.052+65.052.8
О - 16

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від «12» грудня 2016 р. протокол № 4.

Укладачі:

- О.І. Мельник – канд. екон. наук, старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
О.А. Боднар – асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Рецензенти:

- І.В. Ксьонжик – д-р екон. наук, доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Миколаївського національного аграрного університету;
І.М. Чаган – головний бухгалтер Державного підприємства «Дослідне господарство «Еліта» Державної установи «Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція» Інституту зрошувального землеробства Національної академії аграрних наук України».

© Миколаївський національний аграрний університет, 2016

ЗМІСТ

ВСТУП	4
СТРУКТУРНО-МОДУЛЬНА СХЕМА ДИСЦИПЛІНИ «ОБЛІК І АУДИТ В ГАЛУЗЯХ АПК»	6
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	7
Змістовий модуль 1. Суть та значення господарського обліку. Предмет і метод бухгалтерського обліку.....	7
Змістовий модуль 2. Бухгалтерський баланс. Система рахунків бухгалтерського обліку та подвійний запис.....	17
МОДУЛЬ 2 ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	31
Змістовий модуль 3. Сучасні форми безготівкових розрахунків. Облік грошових розрахунків та кредитних операцій.....	31
Змістовий модуль 4. Облік необоротних активів.....	41
Змістовий модуль 5. Облік розрахунків за виплатами працівникам.....	51
Змістовий модуль 6. Облік витрат і виходу продукції рослинництва. Обчислення собівартості продукції рослинництва.....	60
Змістовий модуль 7. Основи аудиторської діяльності в Україні.....	70
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	76

ВСТУП

Метою методичних рекомендацій є формування системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах; поглиблене засвоєння студентами методологічних основ та найважливіших принципів бухгалтерського обліку в галузях АПК; оволодіння та вироблення навичок використання методичних прийомів і техніки складання первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку в практичній роботі; застосування облікових даних для контролю і аналізу господарської діяльності з метою прийняття управлінських рішень.

Методичні рекомендації передбачають самостійне виконання студентами практичних та тестових завдань, а також вивчення методів раціональної організації і ведення бухгалтерського обліку підприємствами різних форм власності на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку; набуття навичок опрацювання і використання облікової інформації в управлінні. Виконання завдань базується на матеріалах лекційного курсу з бухгалтерського обліку, що начитується студентам протягом семестру, а також на вивченні рекомендованих навчально–методичних матеріалів.

Найменування підприємств, цифрові та інші дані, що приведені в завданнях, є умовними.

МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: засвоєння основ бухгалтерського обліку і аудиту діяльності підприємств АПК; набуття практичних навичок документального оформлення господарських операцій, ведення облікових регістрів, складання і аналізу фінансової звітності.

Завдання дисципліни: оволодіння здобувачами вищої освіти організаційними і методичними прийомами бухгалтерського обліку і аудиту господарської та фінансової діяльності підприємств АПК.

Предмет дисципліни: об'єкти бухгалтерського обліку і аудиту; способи оцінки об'єкта; загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку; облікові процедури; облік окремих видів господарських операцій підприємств; фінансова звітність.

Об'єкти дисципліни: господарські засоби, джерела їх утворення, господарські процеси.

Після вивчення дисципліни «Облік і аудит в галузях АПК» здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- основне призначення бухгалтерського обліку та аудиту на підприємстві;
- стан розвитку бухгалтерського обліку;
- основні відмінні та спільні риси управлінського та фінансового обліку;
- принципи та методи бухгалтерського обліку;
- загальні вимоги до бухгалтерського обліку на підприємстві;
- сутність аудиту та особливості його проведення.

Після вивчення дисципліни «Облік і аудит в галузях АПК» здобувач вищої освіти повинен **вміти:**

- визначити об'єкти бухгалтерського обліку;
- заповнювати основні первинні документи в галузях АПК;
- розраховувати собівартість продукції рослинництва;
- використовувати знання з проведення аудиту в практичній діяльності.

**СТРУКТУРНО-МОДУЛЬНА СХЕМА ДИСЦИПЛІНИ
«ОБЛІК І АУДИТ В ГАЛУЗЯХ АПК»**

Облік і аудит в галузях АПК	Модуль 1 Теоретичні основи бухгалтерського обліку	<i>Змістовий модуль 1</i> Суть та значення господарського обліку. Предмет та метод бухгалтерського обліку
		<i>Змістовий модуль 2</i> Бухгалтерський баланс підприємства. Системи рахунків бухгалтерського обліку та подвійний запис
	Модуль 2 Основи фінансового обліку та аудиторської діяльності в Україні	<i>Змістовий модуль 3</i> Сучасні форми безготівкових розрахунків. Облік грошових розрахунків та кредитних операцій
		<i>Змістовий модуль 4</i> Облік необоротних активів
		<i>Змістовий модуль 5</i> Облік розрахунків за виплатами працівникам
		<i>Змістовий модуль 6</i> Облік витрат та виходу продукції рослинництва. Обчислення собівартості продукції рослинництва
		<i>Змістовий модуль 7</i> Основи аудиторської діяльності в Україні

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ОБЛІКУ. ПРЕДМЕТ І МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ – 2 год.

Мета: визначити господарські засоби та джерела їх формування; згрупувати господарські активи (засоби) за складом і розміщення та за джерелами їх формування

Рекомендована законодавчо-нормативна база для вивчення змістового модуля [1; 6; 19; 27].

Методичні рекомендації

Господарський облік - це облік господарської діяльності підприємства, суспільства загалом, тобто це спостереження, сприйняття, вимірювання та реєстрація господарських фактів, явищ і господарських процесів (виготовлення продукції, надання послуг, реалізація, розподіл фінансових результатів тощо).

В процесі історичного розвитку з єдиного обліку почали виділятися окремі його **види**, кожен з яких має свої цілі, завдання, функції, способи одержання інформації, а саме: оперативний, статистичний та бухгалтерський.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (ст.1) **бухгалтерський облік** - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Як будь-яка наука, бухгалтерський облік має свій предмет та об'єкти.

Предметом бухгалтерського обліку є процес розширеного суспільного відтворення (виробництва, обміну, розподілу і споживання суспільного продукту), а також використання господарських засобів у цих процесах та джерел їх утворення (капіталу, зобов'язань), які узагальнюються у грошовому вимірнику, для надання інформації, необхідної для управління і контролю. Предмет бухгалтерського обліку охоплює такі процеси: постачання, виробництво, реалізація. В свою чергу предмет бухгалтерського обліку розкривається через його об'єкти.

Об'єкти, що обліковуються, за економічним змістом та призначенням можна об'єднати в три групи:

- господарські засоби (майно);
- джерела утворення господарських засобів;
- господарські процеси.

Господарські засоби – ресурси, які є власністю підприємства, мають для

нього певну цінність та певну вартість. Вони поділяються на необоротні та оборотні активи (рис.1.1).

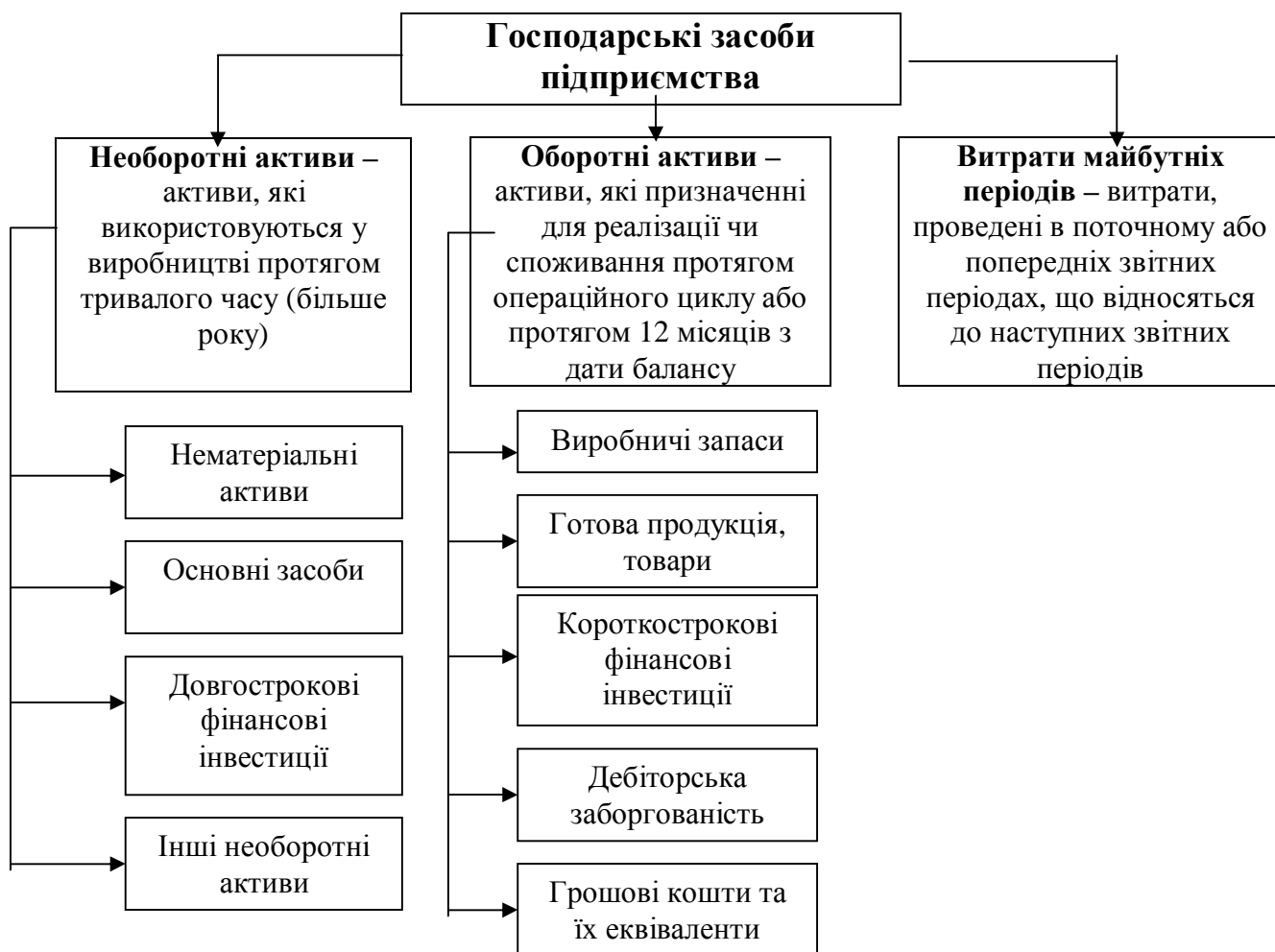

Рис.1.1. Склад господарських засобів підприємства

Усі засоби підприємства формуються за рахунок певних джерел: власних та залучених (рис.1.2).

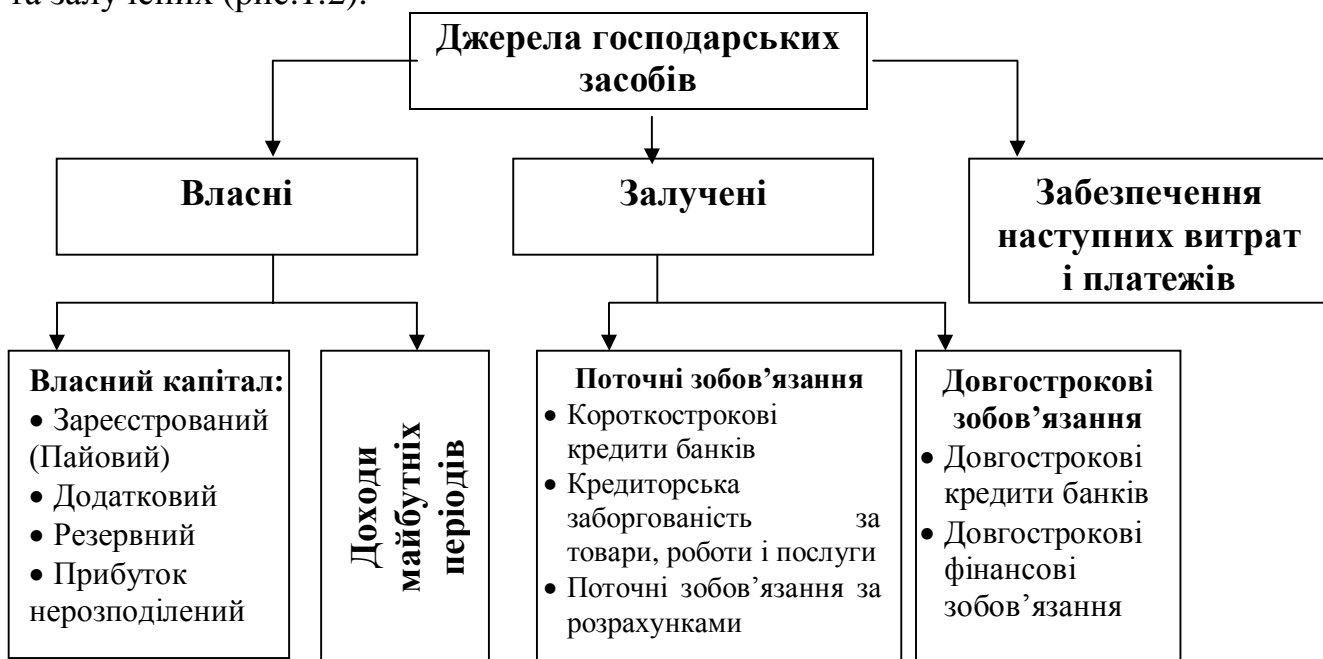

Рис. 1.2. Склад джерел господарських засобів

Господарська діяльність складається з окремих процесів: постачання, виробництва, реалізації. Всі процеси взаємопов'язані, постійно змінюють один одного, що зумовлює безперервний кругообіг господарських засобів.

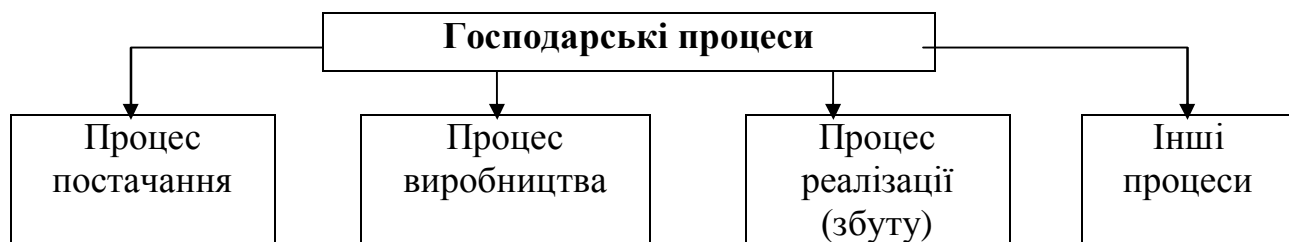

Рис.1.3. Господарські процеси

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

На підставі наведених умовних даних (табл.1.1) визначте господарські засоби та джерела їх утворення. Виконання завдання потребує того, щоб наведені господарські активи (засоби) та джерела їх утворення були відображенні в табл. 1.2.

Таблиця 1.1. Показники наявності господарських активів (засобів) та джерел їх утворення в підприємстві станом на 31.12.20__р.

№ з/п	Перелік господарських активів (засобів) та джерел їх утворення	Сума, грн
1	2	3
1.	Споруди тваринницьких ферм	836907
2.	Гараж	37320
3.	Заборгованість робітникам і службовцям з оплати праці	98500
4.	Заборгованість підзвітних осіб	375
5.	Автомобілі	67520
6.	Прибуток нерозподілений	48000
7.	Гроші в касі підприємства	95
8.	Резерв на виплату відпусток	137000
9.	Паливо	3030
10.	Незавершене виробництво в рослинництві	120400
11.	Трактори колісні	42700
12.	Статутний капітал	2006327
13.	Мінеральні добрива	4200
14.	Автобуси	15140
15.	Заборгованість за податками	41900
16.	Бульдозер	35300
17.	Автогума	1360
18.	Насіння озимої пшениці	25200

Продовження табл. 1.1

1	2	3
19.	Заборгованість постачальникам за виробничі запаси	143663
20.	Комбайни	82950
21.	Заборгованість підприємства за електроенергію	121800
22.	Корми	43600
23.	Грошові кошти на поточному рахунку	5030
24.	Молодняк великої рогатої худоби	107900
25.	Довгострокові кредити банків	350000
26.	Трактори гусеничні	195200
27.	Запасні частини	3100
28.	Ліцензія на право здійснення зовнішньоекономічної діяльності	85200
29.	Аванс, одержаний від ТОВ "Золотий колос"	67300
30.	Корови	684100
31.	Заборгованість органам соціального страхування	15800
32.	Резервний капітал	66300
33.	Будинок культури	304000
34.	Будівельні матеріали	6100
35.	Будівля контори підприємства	144500
36.	Цільове фінансування і цільові надходження	25800
37.	Дивіденди нараховані	26037
38.	Споруди складів	115200
39.	Заборгованість цукрового заводу	25800
40.	Садивний матеріал (картопля)	24600
41.	Будівля дитячого садка	40200
42.	Спортивний інвентар	900
43.	Товарне зерно озимої пшениці	85400
44.	Бібліотечні фонди	3800
45.	Тара і тарні матеріали	1300

Таблиця 1.2. Господарські засоби та джерела їх утворення

№ з/п	Господарські засоби	Сума, грн	№ з/п	Джерела утворення господарських засобів	Сума, грн
1	2	3	4	5	6
1.	Споруди тваринницьких ферм	836907	3.	Заборгованість робітникам і службовцям з оплати праці	98500
2.	Гараж	37320			

Продовження табл. 1.2

1	2	3	4	5	6
Разом			Разом		

Завдання 2

За наведеними умовними даними (табл. 1.3):

- визначити господарські засоби та джерела їх формування;
- згрупувати господарські активи (засоби) за складом і розміщенням та за джерелами їх формування (табл. 1.4).

Таблиця 1.3. Показники наявності господарських активів (засобів) та джерел їх утворення у ВАТ “Прометей” станом на 31.12.20__р.

№ з/п	Перелік господарських активів (засобів) та джерел їх утворення	Сума, грн
1	2	3
1.	Гроші на поточному рахунку в банку	42000
2.	Корови	325000
3.	Нафтопродукти	8050
4.	Гроші в касі підприємства	1900
5.	Дебіторська заборгованість підзвітних осіб	1210
6.	Споруда контори	126000
7.	Статутний капітал	1967650
8.	Заборгованість підрядникам	68000
9.	Сіно багаторічних трав	4225
10.	Молодняк тварин і тварини на відгодівлі	21400

Продовження табл. 1.3

1	2	3
11.	Трактори	323000
12.	Малоцінні і швидкозношувані предмети	9600
13.	Гроші на інших рахунках банку	14625
14.	Нараховані відсотки	57000
15.	Будівельні матеріали	41500
16.	Заборгованість заготівельних організацій	9510
17.	Резервний капітал	735000
18.	Столи письмові	660
19.	Запасні частини	65000
20.	Вугілля	39000
21.	Вантажні автомобілі	540000
22.	Тара і тарні матеріали	570
23.	Мінеральні добрива	6900
24.	Емісійний дохід	12949
25.	Овочі і картопля	840
26.	Комбайни	62000
27.	Заборгованість працівникам із заробітної плати	8700
28.	Корівники і телятники	827000
29.	Нерозподілені прибутки	42850
30.	Гараж	12300
31.	Плодовий сад	25100
32.	Додатковий капітал	32440
33.	Заборгованість постачальникам	3850
34.	Заборгованість покупців	1660
35.	Крупа гречана	170
36.	Цільове фінансування з бюджету	20190
37.	Будівля дитячого садка	40240
38.	Довгостроковий кредит	64200
39.	Інвентар	690
40.	Легкові автомобілі	19800
41.	Мед	700
42.	Страхові резерви	3450
43.	Короткострокові позики банку	79315
44.	Робочі коні	4410
45.	Товарне зерно ячменю	9600
46.	Житлові будівлі	432000
47.	Заборгованість підзвітним особам	476
48.	Медикаменти та інші матеріали	2600
49.	Заборгованість відділенню райагросервіс	2350
50.	Розрахунки з бюджетом	1600
51.	Музичні інструменти	48000
52.	Торгівельний кіоск	5000
53.	Бібліотечні фонди	31000
54.	Заборгованість органам соціального страхування та соціального забезпечення	3240

Таблиця 1.4. Класифікація господарських засобів за складом і розміщенням та за джерелами їх формування

Групи та підгрупи господарських засобів (активів)	Сума, грн	Групи та підгрупи джерел утворення господарських засобів (активів)	Сума, грн
1	2	3	4
I. Господарські активи у сфері виробництва		I. Власні джерела формування господарських активів	
1.1. Необоротні активи		1.1. Капітал	
		Разом	
		1.2. Бюджетне фінансування	
Разом			
1.2. Оборотні активи			
		1.3. Резерви	
Разом			
Усього господарських активів у сфері виробництва		Разом	
II Активи у сфері обігу		Усього	
2.1. Предмети обігу		II. Джерела засмних коштів	
Разом			
2.2. Грошові кошти			
Разом		Разом	
2.3. Активи в розрахунках		III. Джерела залучених коштів	

Продовження табл. 1.4			
		3.1. Кредиторська заборгованість	
Разом			
2.4. Активи, що обслуговують сферу обігу			
		Разом	
		3.2. Зобов'язання по виплатах	
Разом			
Усього активів у сфері обігу			
III. Активи невиробничої сфери			
3.1. Будівлі житлові і культурно-побутового призначення			
Разом			
3.2. Обладнання та інвентар			
		Разом	
		IV. Прибуток	
Разом			
3.3. Матеріали та медикаменти			
Разом			
Усього активів невиробничої сфери		Разом	
Усього господарських засобів (активів) підприємства		Усього джерел утворення господарських засобів (активів)	

Тести для самоконтролю

1. Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначає:

а) Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 року № 996-XIV (зі змінами і доповненнями);

б) Закон України „Про аудиторську діяльність” від 22 квітня 1993 року (зі змінами та доповненнями);

в) Порядок подання фінансової звітності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 року № 419;

г) Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 року № 87.

2. Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є:

а) надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства;

б) контроль за станом і рухом господарських засобів підприємства та джерел їх утворення;

в) підготовка інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством;

г) забезпечення потенційної можливості отримання підприємством економічних вигод.

3. Узагальнюючий вимірник, використання якого дозволяє підрахувати загальну суму господарських засобів підприємства, загальну суму витрат на виробництва та інші показники:

а) натуральний;

б) трудовий;

в) грошовий;

г) усі відповіді вірні.

4. Планомірне збирання і вивчення масових соціально-економічних явищ і процесів загального розвитку за конкретних умов місця й часу – це:

а) бухгалтерський облік;

б) оперативний облік;

в) статистичний облік;

г) податковий облік.

5. З метою обліку кількості відпрацьованого часу та обліку праці, витраченої на виготовлення продукції, виконання робіт і надання послуг (виражаються в людино-днях, людино-годинах та ін.) використовуються:

а) натуральні вимірники;

- б) трудові вимірники;
- в) грошові вимірники;
- г) усі відповіді вірні.

6. Спосіб відображення об'єктів обліку в єдиній грошовій формі з метою узагальнення їх загалом по підприємству – це:

- а) документація;
- б) оцінка;
- в) калькуляція;
- г) подвійний запис.

7. Вимірники, що використовуються для одержання даних за кількістю однорідних об'єктів обліку в одиницях виміру (за об'ємом, площею, вагою, довжиною тощо) називаються:

- а) натуральними;
- б) трудовими;
- в) грошовими;
- г) усі відповіді вірні.

8. Спосіб визначення фактичної (історичної) собівартості всієї продукції та її окремих видів за встановленою номенклатурою витрат – це:

- а) документація;
- б) оцінка;
- в) калькуляція;
- г) подвійний запис.

9. Вид господарського обліку, який використовується для спостереження і контролю за окремими господарськими операціями, процесами в ході їх здійснення з метою оперативного управління ними, не є суворо документальним – це:

- а) бухгалтерський облік;
- б) оперативний облік;
- в) статистичний облік;
- г) податковий облік.

10. Для ведення господарського обліку використовують такі вимірники:

- а) натуральні;
- б) трудові;
- в) грошові;
- г) усі відповіді вірні.

11. Інвентаризація передбачає:

- а) підтвердження правильності та достовірності даних бухгалтерського обліку і звітності;
- б) встановлення змін майна, коштів, зобов'язань, які виникають між

даними поточного обліку і фактичною наявністю;

в) перевірку фактичної наявності майна, коштів, зобов'язань і порівняння цієї наявності із записами на рахунках бухгалтерського обліку;

г) спосіб відображення об'єктів обліку в єдиній грошовій формі з метою узагальнення їх загалом по підприємству.

12. Ведення бухгалтерського обліку українськими підприємствами є:

а) бажаним;

б) обов'язковим;

в) необов'язковим;

г) доречним.

13. До об'єктів бухгалтерського обліку належать:

а) господарські процеси;

б) господарські засоби;

в) джерела утворення господарських засобів;

г) усе вищепераховане.

14. Назвіть джерела утворення господарських засобів підприємства:

а) власний капітал, зобов'язання;

б) власний капітал, зобов'язання, забезпечення майбутніх витрат і платежів, доходи майбутніх періодів;

в) необоротні активи та оборотні активи;

г) вірні відповіді б) і в).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС. СИСТЕМА РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС – 2 год.

Мета: дослідити сутність поняття «бухгалтерський баланс», його зміст, структура; розглянути особливості змін в балансі, зумовлені господарськими операціями; ознайомитись з особливостями побудови рахунків бухгалтерського обліку.

Рекомендована законодавчо-нормативна база для вивчення змістового модуля [1; 6; 19; 27].

Методичні рекомендації

Баланс — це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання та власний капітал.

У загальному вигляді принцип побудови балансу підприємства відображається наступним рівнянням:

$$\text{АКТИВ} = \text{ПАСИВ} \quad (2.1)$$

або

$$\text{АКТИВ} = \text{ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ} + \text{ЗОБОВ'ЯЗАННЯ} \quad (2.2)$$

Типи змін у бухгалтерському балансі, зумовлені господарськими операціями:

- I. А(+)
II. А(-)
III. А(+)
IV. П(+)

Бухгалтерський рахунок - це обліковий символ, який використовується для економічного групування, поточного відображення та оперативного контролю доходів, витрат, активів, зобов'язань та власного капіталу підприємства.

Схема активного рахунку			Схема пасивного рахунку		
Дебет	Назва рахунку	Кредит	Дебет	Назва рахунку	Кредит
Сальдо початкове					Сальдо початкове
Збільшення господарських активів		Зменшення господарських активів	Зменшення джерел утворення господарських активів		Збільшення джерел утворення господарських активів
Оборот Дт		Оборот Кт	Оборот Дт		Оборот Кт
Сальдо кінцеве					Сальдо кінцеве

Формули визначення кінцевого сальдо:

Активний рахунок: Сальдо кін. = Сальдо поч. + Оборот Дт – Оборот Кт

Пасивний рахунок: Сальдо кін. = Сальдо поч. + Оборот Кт – Оборот Дт

Таблиця 2.1. Узгодженість Плану рахунків зі структурою фінансових звітів

План рахунків		Фінансовий звіт	
Клас	Найменування класу		
1	Необоротні активи	Б	Розділ 1 активу
2	Запаси	А	Розділ 2 активу
3	Кошти, розрахунки та інші активи	Л	Розділи 2 і 3 активу
4	Власний капітал та забезпечення зобов'язань	А	Розділи 1 і 2 пасиву
5	Довгострокові зобов'язання	Н	
6	Поточні зобов'язання	С	
7	Доходи і результати діяльності		Звіт про фінансові результати
8	Витрати за елементами		
9	Витрати діяльності		
0	Позабалансові рахунки		Примітки до фінансових звітів

Завдання 1

На підставі наведених нижче умовних даних про наявність господарських активів (засобів) та джерел їх утворення в ТОВ “Прометей” станом на 30.09.20__р. (табл.2.2) складіть баланс підприємства.

Таблиця 2.2. Наявність господарських активів (засобів) та джерел їх утворення в ТОВ “Прометей” станом на 30.09.20__р.

№ з/п	Перелік господарських активів (засобів) та джерел їх утворення	Сума, грн
1.	Насіння і садивний матеріал	70900
2.	Поточні біологічні активи	418400
3.	Резервний капітал	520040
4.	Основні засоби (первісна вартість)	6425600
5.	Поточний рахунок в банку	40000
6.	Розрахунки за виплатами працівникам	152170
7.	Каса	10250
8.	Корми	175400
9.	Запасні частини	10200
10.	Інші активи	529800
11.	Нерозподілений прибуток	529800
12.	Нафтопродукти	5300
13.	Мінеральні добрива	27100
14.	Тара	9000
15.	Статутний капітал	6965110
16.	Витрати майбутніх періодів	225800
17.	Готова продукція	345400
18.	Розрахунки з покупцями і замовниками (дебітори)	247300
19.	Знос основних засобів	723300
20.	Будівельні матеріали	322400
21.	Спеціальне фінансування	500400
22.	Незавершене виробництво	293070
23.	Нематеріальні активи (первісна вартість)	164100
24.	Знос нематеріальних активів	50300
25.	Інші дебітори	10000
26.	Довгострокові позики банку	19100
27.	Розрахунки з бюджетом (кредиторська заборгованість)	6300
28.	Незавершене капітальне будівництво	205000
29.	Інші кредитори	68500

Завдання 2

На основі даних щодо проведених підприємством господарських операцій у квітні 20__р. встановити статті балансу, що змінюються і направлення їх змін, вказати формулу типу кожної операції (табл.2.3).

Таблиця 2.3. Визначення формули типу господарських операцій, проведених в ЗАТ “Зоря” у квітні 20__р.

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Статті балансу, що змінюються		Формула типу операції
			активу, пасиву (+,-)	активу, пасиву (+,-)	
1.	Оприбутковані на склад придбані у постачальника запасні частини	98000	А+	П+	I
2.	Перераховано з поточного рахунку в банку кошти на погашення заборгованості постачальникові	102000			
3.	Нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва	38000			
4.	Утримано податок з доходів фізичних осіб із заробітної плати робітників для перерахування до бюджету	11200			
5.	Витрачено паливо на потреби основного виробництва	50000			
6.	Отримано в касу кошти з поточного рахунку в банку	58000			
7.	Видана з каси заробітна плата робітникам підприємства	56900			
8.	Придбано за рахунок короткострокового кредиту банку запасні частини	98000			
9.	Перераховані кошти з поточного рахунку в банку на погашення короткострокового кредиту	90000			
10.	Зарховані на поточний рахунок банку кошти, отримані від покупців продукції	108000			
11.	Відпущені зі складу матеріали на потреби основного виробництва	56000			
12.	Оприбуткована в касу підприємства повернена підзвітна сума	400			
13.	Оприбуткована отримана з виробництва готова продукція	200000			
14.	Частина нерозподіленого прибутку звітного року направлена на поповнення резервного капіталу	40000			
15.	Нарахована премія робітникам підприємства за рахунок нерозподіленого прибутку звітного року	20000			
16.	Отримано на поточний рахунок підприємства довгостроковий кредит банку	550000			
17.	Частково погашений раніше отриманий в банку довгостроковий кредит	600000			
18.	Виплачена з каси робітникам підприємства премія	20000			
19.	Оприбутковано придбані підзвітною особою будівельні матеріали	1360			
20.	Частково погашено заборгованість підприємства перед бюджетом	12300			

Завдання 3

На підставі наведених нижче умовних даних про наявність господарських активів (засобів) та джерел їх утворення в ТОВ “Геркулес” станом на 31.12.20__р. (табл.2.4) та переліком господарських операцій за січень (табл.2.5) скласти баланс на початок та кінець місяця (табл.2.6), визначити типи змін в балансі, зумовлені змістом господарських операцій; відкрити рахунки бухгалтерського обліку (30 „Каса”, 31 „Рахунки в банках”, 43 „Резервний капітал”, 44 „Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)”, 60 „Короткострокові позики”, 63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками”) та визначити на них кінцеві залишки.

Таблиця 2.4. Наявність господарських активів (засобів) та джерел їх утворення в ТОВ “Геркулес” станом на 31.12.20__р.

№ з/п	Перелік господарських активів (засобів) та джерел їх утворення	Сума, грн
1.	Основні засоби	412000
2.	Зареєстрований капітал	835000
3.	Каса	900
4.	Нерозподілений прибуток	22000
5.	Поточний рахунок в банку	27000
6.	Кредиторська заборгованість перед постачальниками	21600
7.	Виробничі запаси	203000
8.	Короткострокова позика банку	40000
9.	Готова продукція	275700

Таблиця 2.5. Перелік господарських операцій в ТОВ “Геркулес” за січень 20__р.

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Тип зміни в балансі	Кореспонденція рахунків	
				дебет	кредит
1.	Одержано в касу підприємства з поточного рахунку банку	24100	A+A-	30	31
2.	За рахунок прибутку створено резервний капітал	10000			
3.	Зарахована відділенням банку на поточний рахунок підприємства короткострокова позика	30000			
4.	Перераховано з поточного рахунку кредиторську заборгованість постачальникам	21600			

Таблиця 2.6. Навчальний макет для вивчення особливостей відображення змін у балансі під впливом господарських операцій за січень

№ з/п	Статті балансу	Сума, грн		
		до відображення господарської операції (01.01.)	зміни під впливом господарської операції	після відображення господарської операції (31.01.)
АКТИВ				
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
Баланс				
ПАСИВ				
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
Баланс				

Дебет	30	Кредит
S ^I		
S ^{II}		

Дебет	43	Кредит
		S ^I
		S ^{II}

Дебет	31	Кредит
S ^I		
S ^{II}		

Дебет	44	Кредит
		S ^I
		S ^{II}

Дебет	60	Кредит
		S ^I
		S ^{II}

Дебет	63	Кредит
		S ^I
		S ^{II}

Дебет	10	Кредит
S ^I		
S ^{II}		

Дебет	40	Кредит
		S ^I
		S ^{II}

Дебет	26	Кредит
S ^I		
S ^{II}		

Дебет	20	Кредит
S ^I		
S ^{II}		

Завдання 4

На підставі умовних даних (табл. 2.7) про залишки господарських активів (засобів) та джерел їх утворення на початок звітного періоду складіть баланс ПСП “Артеміда” станом на 01.09.20__р. (табл. 2.8).

Таблиця 2.7. Залишки господарських активів (засобів) та джерел їх утворення в ПСП “Артеміда” станом на 01.09.20__р.

№ з/п	Перелік господарських активів (засобів) та джерел їх утворення	Сума, грн
1.	Основні засоби (первісна вартість)	297200
2.	Короткострокові позики банків	7140
3.	Знос основних засобів	22500
4.	Насіння і корми	31430
5.	Поточні біологічні активи	31640
6.	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	1160
7.	Розрахунки за виплатами працівникам	14520
8.	Поточний рахунок в банку	41418
9.	Сировина і матеріали	9470
10.	Незавершене виробництво	10440
11.	Каса	305
12.	Інші рахунки в банках	17147
13.	Резервний капітал	8850
14.	Зареєстрований капітал	384880

Баланс підприємства складіть за нижченаведеною формою (табл. 2.8).

Таблиця 2.8. Баланс ПСП “Артеміда”

АКТИВ			ПАСИВ		
Статті	Сума, грн		Статті	Сума, грн	
	01.09.	30.09.		01.09.	30.09.
БАЛАНС			БАЛАНС		

На підставі даних складеного балансу на 01.09.20__р. відкрийте

синтетичні рахунки бухгалтерського обліку. Для виконання завдання запишіть на них початкове сальдо по дебету або кредиту рахунків.

Дебет	10	Кредит
S ^I		
S ^{II}		

Дебет	40	Кредит
		S ^I
		S ^{II}

Дебет	Кредит

Дебет	Кредит

Дебет	Кредит

Дебет	Кредит

Дебет	Кредит

Дебет	Кредит

Дебет	Кредит

Дебет	Кредит

Дебет

Кредит

Дебет

Кредит

Дебет

Кредит

Дебет

Кредит

Дебет

Кредит

Дебет

Кредит

Дебет

Кредит

Дебет

Кредит

На підставі нижченаведених господарських операцій (табл.2.9) за вересень складіть бухгалтерські проведення, після чого запишіть їх на

відкритих рахунках бухгалтерського обліку. Потім необхідно підрахувати на рахунках суми оборотів (по дебету і кредиту) та закрити рахунки (підрахувати сальдо). Складіть баланс ПСП “Артеміда” станом на 30.09.20__р. (табл. 2.8).

Таблиця 2.9. Журнал реєстрації господарських операцій ПСП “Артеміда” за вересень 20__р.

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
1.	Перераховано з поточного рахунку кошти за закуплені матеріали	560		
2.	Зарахована на поточний рахунок підприємства короткострокова позика банку	9000		
3.	Одержані з поточного рахунку в банку і оприбутковані в касу господарства кошти для виплати заробітної плати	14100		
4.	Видано з каси господарства заробітну плату робітникам і службовцям	14000		
5.	Оприбутковано запасні частини, за які господарство не розрахувалося	3180		
6.	Списується використаний фураж на відгодівлю тварин	2680		
7.	Нарахована заробітна плата працівникам тваринництва	2800		
8.	Перерахована з поточного рахунку заборгованість постачальникам	1060		
9.	Оприбутковано мінеральні добрива, за які господарство не розрахувалося	3000		

Тести для самоконтролю

- Баланс підприємства – це:
 - таблиця, яка складається з двох частин: ліва – дебет, права – кредит;
 - звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов’язання і власний капітал;
 - звіт про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період;
 - звіт про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.
- Із скількох класів складається План рахунків?
 - 2;
 - 10;
 - 5;
 - 9.

3. Рахунки, на яких одночасно обліковують господарські засоби підприємства та джерела їх утворення називаються:

- а) активними;
- б) пасивними;
- в) активно-пасивними;
- г) аналітичними.

4. В кредит пасивних рахунків записують:

- а) зменшення господарських засобів;
- б) збільшення господарських засобів;
- в) зменшення джерел утворення господарських засобів;
- г) збільшення джерел утворення господарських засобів.

5. Підсумок активів Балансу повинен дорівнювати:

- а) сумі зобов'язань та власного капіталу;
- б) сумі зобов'язань;
- в) сумі власного капіталу;
- г) сумі необоротних активів.

6. Сума прибутку, яка залишається в розпорядженні підприємства, відображається в балансі:

- а) I розділ пасиву балансу;
- б) II розділ пасиву балансу;
- в) III розділ активу балансу;
- г) I розділ активу балансу.

7. Позабалансові рахунки призначені:

- а) для обліку наявності і руху господарських засобів підприємства;
- б) для обліку наявності і руху джерел утворення засобів підприємства;
- в) для обліку доходів витрат і результатів діяльності;
- г) для обліку наявності і руху ресурсів, що не належать підприємству, але знаходяться певний час у його розпорядженні на підставі укладеного договору оренди або прийнятті у переробку та ін.

8. В дебет активних рахунків записують:

- а) зменшення господарських засобів;
- б) збільшення господарських засобів;
- в) зменшення джерел утворення господарських засобів;
- г) збільшення джерел утворення господарських засобів.

9. Рахунками першого порядку прийнято називати:

- а) аналітичні рахунки;
- б) субрахунки;
- в) синтетичні рахунки;

г) активні рахунки.

10. Субрахунок, який відображено в Інструкції до Плану рахунків бухгалтерського обліку - це:

- а) конкретизація синтетичного рахунку;
- б) рахунок другого порядку є підрозділом рахунку першого порядку;
- в) аналітичний рахунок;
- г) рахунок першого порядку.

11. Які об'єкти обліку відображаються на рахунках класів 1, 2, 3:

- а) господарські процеси;
- б) джерела утворення господарських засобів;
- в) господарські засоби;
- г) вірні відповіді а) і б).

12. За своєю формою бухгалтерський рахунок – це таблиця, яка складається з двох частин:

- а) ліва частина – дебет, права частина – кредит;
- б) ліва частина – кредит, права частина – дебет;
- в) ліва частина – сальдо початкове, права частина – сальдо кінцеве;
- г) верхня частина – актив, нижня частина – пасив.

13. В кредит активних рахунків записують:

- а) зменшення господарських засобів;
- б) збільшення господарських засобів;
- в) зменшення джерел утворення господарських засобів;
- г) збільшення джерел утворення господарських засобів.

14. План рахунків – це:

а) спосіб економічного групування, поточного відображення та оперативного контролю за об'єктами обліку з метою виявлення змін, що відбулися з ними під час здійснення господарських операцій;

б) єдиний систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку для здійснення господарських операцій і накопичення бухгалтерської інформації, необхідної користувачам для прийняття рішень;

в) спосіб запису господарських операцій в дебет одного рахунку та в кредит іншого рахунку на однакову суму

г) взаємозв'язок між рахунками, що виникає при подвійному записі господарських операцій.

15. Що називають кореспонденцією рахунків:

а) вказівку, на яких рахунках відобразити господарську операцію;

б) форму відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку;

в) взаємозв'язок між рахунками, що виникає при подвійному запису гос-

подарських операцій;

г) спосіб відображення об'єктів обліку в єдиній грошовій формі з метою узагальнення їх загалом по підприємству?

16. Рахунки, які призначені для обліку стану та змін капіталу і зобов'язань підприємства називаються:

- а) активними;
- б) пасивними;
- в) активно-пасивними;
- г) синтетичними.

17. В дебет пасивних рахунків записують:

- а) зменшення господарських засобів;
- б) збільшення господарських засобів;
- в) зменшення джерел утворення господарських засобів;
- г) збільшення джерел утворення господарських засобів.

18. Рахунки якого класу призначені для узагальнення інформації про стан і рух коштів власного капіталу:

- а) I;
- б) III;
- в) IV;
- г) VI?

19. Скільки типів балансових змін існує:

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

20. В чому полягає суть подвійного запису в системі бухгалтерського обліку:

- а) це спосіб відображення господарських операцій;
- б) це спосіб відображення господарських операцій за дебетом одного рахунку та за кредитом іншого рахунку на однакову суму;
- в) це метод бухгалтерського обліку, що зумовлює запис господарських операцій на рахунках;
- г) спосіб визначення фактичної (історичної) собівартості всієї продукції та її окремих видів за встановленою номенклатурою витрат?

МОДУЛЬ 2 ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СУЧАСНІ ФОРМИ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ. ОБЛІК ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ ТА КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ – 4 год.

Мета: ознайомитися з особливостями відображення в обліку касових операцій та операцій на рахунках в банку, розглянути підстави для їх відображення.

Рекомендована законодавчо-нормативна база для вивчення змістового модуля [1; 6; 8; 9; 15; 18; 19; 20; 24; 27].

Методичні рекомендації

Грошові кошти — це готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Таким чином, грошові кошти в сільськогосподарських підприємствах можуть перебувати як у готівкових, так і безготівкових формах.

Відповідно до законодавчо-нормативних актів України підприємства повинні всі вільні кошти зберігати на рахунках у банку, а в касі можуть мати готівку у межах ліміту.

Ліміт залишку готівки в касі — це граничний розмір суми готівки, що може залишатися в касі на кінець робочого дня, перевищувати який підприємство не має права.

Ліміт каси підприємства встановлюють самостійно за рішенням керівника підприємства або уповноваженої ним особи на підставі розріхунку:

- або середньоденного надходження готівки в касу;
- або середньоденної видачі готівки з каси.

При цьому в разі встановлення ліміту каси на підставі показника середньоденної видачі готівки з каси для розрахунку ліміту каси за цим показником приймаються виплати готівкою на різні потреби (у тому числі готівкою, виданої з каси підприємства для здачі в банк), а також на відрядження, окрім виплат, пов'язаних з оплатою праці, пенсій, стипендій, дивідендів. За цими виплатами підприємства мають право зберігати у своїй касі готівку понад установлений ліміт каси протягом трьох робочих днів, включаючи день отримання готівки в банку. Тому такі кошти не включаються в розрахунок ліміту каси за показниками середньоденної видачі готівки з каси.

При розрахунку ліміту каси підприємства повинні врахувати обмеження, передбачені Положенням № 637, а саме:

– для підприємств, у яких строк здачі готівки в банк **щодня** (у день її надходження в касу) **або наступного дня** після дня її надходження в касу, ліміт встановлюється в розмірі не більше за середньоденне надходження готівки в касу (за три будь-яких місяці підряд з останніх дванадцяти);

– для підприємств, у яких строк здачі готівки в банк **не рідше одного разу на п'ять днів**, ліміт установлюється в розмірі, не більшому від п'ятикратного розміру середньоденних надходжень готівки (за три будь-яких місяці підряд з останніх дванадцяти);

– для підприємств, ліміт каси яких установлюється **згідно з фактичними витратами готівки** (окрім виплат, пов'язаних з оплатою праці, пенсій, стипендій, дивідендів), ліміт установлюється не більше за розмір середньоденної видачі готівки (за три будь-яких місяці підряд з останніх дванадцяти).

Завдання 1

Ліміт каси ФГ “Барвінок” станом на 03.03.2016 р. встановлюється на підставі розрахунку середньоденного надходження готівки в касу.

Договором з обслуговуючим банком установлено строк здачі готівки:

- щодня;
- один раз на п'ять днів.

Для складання Розрахунку враховуються всі види готівкових надходжень у касу підприємства в повному обсязі, окрім сум, отриманих з банків.

Три місяці з останніх дванадцяти, що передують даті встановлення (перегляду) ліміту каси, з найбільшими обсягами надходжень — це вересень-листопад 2015 р. За цей час надходження склали відповідно 20100 грн, 30000 грн, 19300 грн. Кількість робочих днів у цьому періоді — 65 (*визначається підприємством самостійно згідно з графіком його роботи*).

Визначити ліміт каси ФГ “Барвінок”:

- 1) при щоденному строку здачі готівки;
- 2) при строку здачі готівки один раз на п'ять днів.

Завдання 2

Ліміт каси ТОВ “Золота Нива” станом на 03.03. 2016 р. визначається на підставі розрахунку середньоденних витрат готівки з каси. При цьому до розрахунку включаються всі види готівкових витрат підприємства (на господарські потреби, повернення фінансової допомоги, повернення внесків до статутного капіталу тощо), окрім виплат, пов'язаних з оплатою праці, пенсій, стипендій, дивідендів.

Три місяці з останніх дванадцяти, що передують даті встановлення (перегляду) ліміту каси, з найбільшими обсягами витрат — це період із серпня по жовтень 2015 р. За цей час витрата готівки склала відповідно 18900 грн, 29100 грн, 30000 грн. Кількість робочих днів у цьому періоді — 65.

Визначити ліміт каси підприємства.

Завдання 3

Визначити шифри кореспондуючих рахунків по господарських операціях

в касі ПСП “Маяк” (табл. 3.1). Скласти Прибутковий касовий ордер № 401 та Видатковий касовий ордер № 901. Зробити записи в Касовій книзі за 03.01.20__р.

Таблиця 3.1. Журнал реєстрації господарських операцій в касі ПСП “Маяк” за січень 20__ р. (витяг)

Дата	Номер документа	Зміст господарської операції	Сума, грн	Кореспонденція рахунків	
				Дебет	Кредит
03.01	401	Від Крилова М.І. надійшла виручка за реалізацію м'яса за готівку	380		
03.01	901	Петренку А.І. видано кошти в підзвіт на відрядження	250		
03.01	402	Від Даринко С.В. отримано у порядку відшкодування матеріальних збитків	120		
03.01	403	За чеком № 383520 отримано з поточного рахунку на виплату заробітної плати	45870		
03.01	902	Виплачена за відомістю заробітна плата	45000		
04.01	404	Від Костенко Ю.Г. повернуто невикористану підзвітну суму	100		
04.01	405	Оприбутковані надлишки готівки, виявлені при інвентаризації	90		
05.01	903	Внесені на поточний рахунок невикористані грошові кошти на оплату праці	870		
05.01	406	Внесена в касу орендна плата	395		
05.01	407	Від ТОВ “Мрія” надійшла виручка за реалізовану соняшникову олію	1050		

Додаток 2
до Положення про ведення касових
операцій у національній валюті в Україні
Типова форма № КО-1

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ

_____ (найменування підприємства (установи, організації))

Прибутковий касовий ордер № _____
від "___" _____ 20__ р.

Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума цифрами	Код цільового призначення	

Прийнято від _____

Підстава: _____

Сума _____

_____ грн. _____ коп.
(словами)

Додатки: _____

Головний бухгалтер _____

(підпис, прізвище, ініціали)

Одержав касир _____

(підпис, прізвище, ініціали)

_____ (найменування підприємства (установи, організації))

Л
і
н
і
я
в
і
д
р
і
з
у

_____ (найменування підприємства)

Квитанція
до прибуткового касового ордера № _____
від "___" _____ 20__ р.

Прийнято від _____

Підстава: _____

Сума _____

_____ (словами)
_____ грн. _____ коп.

М.П.

Головний
бухгалтер

_____ (підпис, прізвище, ініціали)

Касир

_____ (підпис, прізвище, ініціали)

Додаток 3
до Положення про ведення касових
операцій у національній валюті в Україні
Типова форма № КО-2

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ

Видатковий касовий ордер

від "___" _____ 20__ р.

Номер документа	Дата складання		Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума	Код цільового призначення	
1	2	3	4	5	6	7	8

Видати _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава: _____

Сума _____

_____ грн. _____ коп.
(словами)

Додаток: _____

Керівник _____ Головний бухгалтер _____

(підпис, прізвище, ініціали)

(підпис, прізвище, ініціали)

Одержав: _____ грн. _____ коп.

(словами)

«___» _____ 20__ р. Підпис одержувача _____

За _____

(найменування, номер, дата та місце видачі документа, який засвідчує особу одержувача)

Видав касир _____

(підпис, прізвище, ініціали)

Завдання 4

Визначити шифри кореспондуючих рахунків по господарських операціях на рахунках в банках ПСП “Маяк” (табл. 3.2).

Розкрити особливості використання під час здійснення розрахункових операцій платіжних інструментів у формі: акредитива, меморіального ордера, платіжної вимоги, платіжної вимоги-доручення, платіжного доручення, розрахункового чека.

Таблиця 3.2. Журнал реєстрації господарських операцій на рахунках в банках ПСП “Маяк” за січень 20__ р. (витяг)

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн	Кореспонденція рахунків	
			Дебет	Кредит
1.	Зарахована заборгованість від ЗАТ “Лакталіс - Україна” за реалізоване молоко	45000		
2.	За платіжним дорученням № 588 перераховано заборгованість за податками	1050		
3.	За платіжним дорученням № 589 сплачена вартість робіт та послуг, виконаних ЗАТ “Агропромінвест”	3300		
4.	Оплачено рахунок-фактуру підрядної організації ВАТ “Облагропромтехніка” за надані послуги	450		
5.	Перераховано платежі до Пенсійного фонду	3000		
6.	Перераховано банку відсотки за користування позикою	2000		
7.	Отримано передоплату від консервного заводу за овочі	5200		
8.	Погашена короткострокова позика	50000		
9.	За чеком № 383520 з поточного рахунку видано кошти на оплату праці	45870		
10.	Повернені невикористані на оплату праці грошові кошти	870		

Завдання 5

Згідно з наказом керівника ПСП “Маяк” від 05.11.20__ р. головний агроном підприємства Тарасенко М.О. відряджається на семінар з питань нових систем обробітку ґрунту, який відбудеться в місті Херсоні на базі Херсонського державного аграрного університету, строком на 2 дні з (08.11 до 09.11.20__ р). Відповідно до наказу керівника підприємства Тарасенку М.О. з каси було видано 750 грн. Після повернення з відрядження працівник подав звіт про використання підзвітних сум, до якого додав квитки на проїзд і квитанцію про сплату за проживання в готелі. Сума звіту становила: вартість проїзду до місця призначення і назад – 150 грн, вартість проживання в готелі 450 грн. Суму добових визначити самостійно.

Необхідно: заповнити Посвідчення про відрядження та скласти Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або підзвіт.

Затверджено
наказом ДПАУ
від 28.07.1997 р. №260
Зареєстровано
в Мін'юсті 14.08.1997 р. за №311/2115

Посвідчення про відрядження

Штамп підприємства,
установи, організації

Видано _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (посада, місце роботи)

відрядженому до _____
(пункти призначень)

_____ (найменування підприємства, установи, організації)

Термін відрядження « ____ » днів _____
(мета відрядження)

Підстава: Наказ від « ____ » _____ 20__ р. № _____
Дійсне по пред'явленні паспорта серії _____ № _____

Керівник

М. П.

Зворотна сторона посвідчення про відрядження

Відмітки про вибуття у відрядження, прибуття в пункти призначень, вибуття з них і прибуття до місця постійної роботи

Вибув із _____ «__» _____ 20__ р. М. П. Підпис _____	Прибув до _____ «__» _____ 20__ р. М. П. Підпис _____
Вибув із _____ «__» _____ 20__ р. М. П. Підпис _____	Прибув до _____ «__» _____ 20__ р. М. П. Підпис _____
Вибув із _____ «__» _____ 20__ р. М. П. Підпис _____	Прибув до _____ «__» _____ 20__ р. М. П. Підпис _____
Вибув із _____ «__» _____ 20__ р. М. П. Підпис _____	Прибув до _____ «__» _____ 20__ р. М. П. Підпис _____

Примітка: При виїзді в декілька пунктів відмітки про прибуття та вибуття робляться окремо в кожному з них.

Тести для самоконтролю

1. Касові операції в Україні здійснюються відповідно до:
 - а) Інструкції „Про безготівкові розрахунки в Україні”, затвердженої постановою Правління НБУ від 21.01.2004 року № 22;
 - б) Положення про ведення касових операцій в національній валюті України, затвердженого Правлінням НБУ від 15.12.2004 р. № 637;
 - в) Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”, затвердженого Наказом МФУ від 20.10.1999 року № 246;
 - г) Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом МФУ від 08.10.99 р. № 237.

2. До ведення касових операцій не допускаються особи, які:
 - а) раніше притягалися до кримінальної відповідальності, судимість у яких не погашена або не знята у встановленому порядку;
 - б) страждають хронічними психічними захворюваннями;
 - в) систематично порушують громадський порядок;
 - г) зловживають спиртними напоями;
 - д) правильні відповіді а), б) і г);
 - е) правильні відповіді а), б), в) і г).

3. З касиром повинен бути укладений договір:
 - а) доручення;
 - б) зберігання;
 - в) про повну матеріальну відповідальність;
 - г) законодавством не передбачено обов’язкове укладення договору.

4. Ліміт каси для кожного підприємства встановлюється:
 - а) самостійно;
 - б) податковою інспекцією;
 - в) банком;
 - г) аудиторською фірмою.

5. Оформлення касових операцій здійснюється :
 - а) прибутковим касовим ордером;
 - б) лімітно-забірною карткою;
 - в) видатковим касовим ордером;
 - г) правильні відповіді а) і в).

6. Оприбуткування готівки в касу здійснюється на підставі:
 - а) прибуткового касового ордера;
 - б) чекової книжки;
 - в) касової книги;
 - г) акредитива.

7. Скільки підписів має бути на видатковому касовому ордері:

- а) 3;
- б) 4;
- в) 2;
- г) 5.

8. Грошові кошти відображаються в балансі у складі:

- а) необоротних активів;
- б) оборотних активів;
- в) власного капіталу;
- г) поточних зобов'язань.

9. Рахунок, який відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей та здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору і вимог законодавства України - це:

- а) поточний рахунок;
- б) депозитний рахунок;
- в) поточний бюджетний рахунок;
- г) акредитив.

10. Для відкриття поточних рахунків підприємства подають установам банків такі документи:

- а) перелік матеріально-відповідальних осіб;
- б) фінансову звітність за останні три роки, бізнес-план розвитку підприємства;
- в) заяву на відкриття рахунку встановленого зразка, копію свідоцтва про державну реєстрацію в органі виконавчої влади, копію належним чином зареєстрованого статуту;
- г) заяву про відкриття поточного рахунку, копії належним чином зареєстрованого установчого документа, картки із зразками підписів і відбитка печатки;
- д) копію документа, що підтверджує взяття підприємства на податковий облік, довідку про реєстрацію в органах Пенсійного фонду України, картку із зразками підписів осіб, яким надано право розпоряджатися рахунком та підписання розрахункових документів.

11. При обробці виписки банку бухгалтеру слід пам'ятати, що:

- а) поточний рахунок для підприємства є активним, а для установи банку – пасивним;
- б) поточний рахунок для підприємства є пасивним, а для установи банку – активним;
- в) поточний рахунок і для підприємства, і для установи банку є пасивним;
- г) поточний рахунок і для підприємства, і для установи банку є активним.

12. Передано готівку з каси в банк:

- а) Д-т 31 К-т 30;
- б) Д-т 30 К-т 31;
- в) Д-т 15 К-т 10;
- г) Д-т 31 К-т 33.

13. Розпорядження обслуговуючому банку про перерахування визначеної суми на рахунок іншого підприємства, оформлене на спеціальному бланку, називається :

- а) об'ява на внесок готівки;
- б) виписка банку;
- в) платіжне доручення;
- г) платіжна вимога –доручення.

14. Документ, що видається банком підприємству і відображає рух грошових коштів на поточному рахунку, називається:

- а) грошовий чек;
- б) виписка банку;
- в) акредитив;
- г) платіжне доручення.

15. Аналітичний облік на рахунку 31 здійснюється:

- а) за виписками банку;
- б) платіжними дорученнями;
- в) рахунком – фактурою;
- г) акредитивом.

16. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначає:

- а) П(С)БО 10;
- б) П(С)БО 8;
- в) П(С)БО 16;
- г) П(С)БО 9.

17. Готівка, видана у підзвіт, має бути повернена до каси підприємства одночасно з:

- а) наказом про відрядження;
- б) звітом про використання коштів, наданих на відрядження;
- в) прибутковим касовим ордером;
- г) видатковим касовим ордером.

18. Бухгалтерський облік розрахунків з дебіторами ведеться на рахунках:

- а) 50, 51, 52, 53, 60, 62, 63, 64, 65, 67, 68;
- б) 18, 34, 36, 37, 38;

- в) класу 7;
- г) класів 8, 9.

19. Підзвітні особи зобов'язані подати звіт про використання коштів, наданих на відрядження :

- а) наступного робочого дня після повернення з відрядження;
- б) протягом 3 робочих днів після повернення з відрядження;
- в) до закінчення третього банківського дня, наступного за днем прибуття до місця постійної роботи.

20. Чи відшкодовуються підзвітним особам витрати на бронювання місць у готелях?

- а) відшкодовуються без будь-яких обмежень;
- б) відшкодовуються, але у розмірах не більш як 30 відсотків вартості місця за добу;
- в) відшкодовуються, але у розмірах не більш як 50 відсотків вартості місця за добу;
- г) не відшкодовуються.

21. Підзвітні особи зобов'язані звітувати про витрачання підзвітних сум на виробничі (господарські) потреби:

- а) наступного дня після отримання готівки під звіт;
- б) наступного робочого дня після отримання готівки під звіт;
- в) протягом 3 днів після отримання готівки під звіт;
- г) протягом 2 робочих днів після отримання підзвітної суми.

22. Добові витрати - це:

- а) витрати на харчування;
- б) витрати на фінансування особистих потреб фізичної особи;
- в) витрати на харчування та фінансування інших особистих потреб фізичної особи;
- г) всі кошти, отримані під звіт на відрядження.

23. Термін відрядження не може перевищувати:

- а) в межах України - 40 днів, за кордон - 60 днів;
- б) в межах України - 30 днів, за кордон - 60 днів;
- в) в межах України і за кордон - 30 днів;
- г) в межах України і за кордон - 60 днів.

24. Направлення працівника підприємства у відрядження здійснюється:

- а) керівником підприємства;
- б) головним бухгалтером;
- в) касиром;
- г) вірні відповіді а) і в).

25. Розмір добових витрат в межах України, у разі якщо до рахунку на оплату житла не включено вартість харчування, становить:

- а) 30 грн;
- б) 0,2 розміру МЗП, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день;
- в) 0,75 розміру МЗП, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день;
- г) 280 грн.

26. Юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошей, їх еквівалентів або інших активів – це:

- а) кредитори;
- б) дебітори;
- в) підзвітні особи;
- г) матеріально-відповідальні особи.

27. На якому рахунку ведеться облік розрахунків за довгостроковими позиками банків:

- а) 30;
- б) 20;
- в) 60;
- г) 50?

28. Позиковий капітал банку у грошовій формі, що передається у тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання має назву:

- а) кредит;
- б) позика;
- в) дохід;
- г) консолідація.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ – 2 год.

Мета: ознайомитись з первинними документами з обліку необоротних активів; розглянути особливості відображення господарських операцій на підставі первинних документів на рахунках 10,12, 13, 15.

Рекомендована законодавчо-нормативна база для вивчення змістового модуля [1; 6; 7; 12; 13; 16; 24; 29]

Методичні рекомендації

Необоротні активи — це матеріальні та нематеріальні ресурси, які має в

своєму розпорядженні підприємство і якими воно користується в господарській діяльності більше одного року. Затрати на їх придбання або створення переносяться на собівартість реалізованих товарів чи послуг частинами.

У процесі виробництва необоротні активи втрачають свою споживчу вартість і переносять її на створюваний продукт. Тому відповідно до принципів бухгалтерського обліку необхідно розподілити вартість цих активів між звітними періодами для забезпечення відповідності доходів і витрат. Це здійснюється за допомогою амортизації.

Амортизація – це систематичний модульничий розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Вартість, яка амортизується – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Знос основних засобів - сума амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» виділяють п'ять методів нарахування амортизації основних засобів:

1) Прямолінійний метод нарахування амортизації:

$$\text{Річна сума амортизації} = \frac{\text{Первісна вартість} - \text{Ліквідаційна вартість}}{\text{Строк корисного використання}}$$

2) Метод зменшення залишкової вартості:

Річна сума амортизації = Залишкова вартість x Річний % амортизації

$$\text{Річний \% амортизації} = 1 - \sqrt[n]{\frac{\text{ліквідаційна} \cdot \text{вартість}}{\text{первісна} \cdot \text{вартість}}}$$

n – кількість років використання об'єкта

3) Метод прискореного зменшення залишкової вартості:

Річна сума амортизації = Залишкова вартість x Річна норма амортизації

$$\text{Річна норма амортизації} = \frac{100\%}{T} \times 2$$

T – строк корисного використання

4) Виробничий метод:

Місячна сума амортизації = фактичний місячний обсяг продукції x виробнича ставка амортизації

$$\text{Виробнича ставка амортизації} = \frac{\text{первісна вартість} - \text{ліквідаційна вартість}}{\text{обсяг продукції (робіт, послуг), що очікується виробити з використанням об'єкта}}$$

5) Кумулятивний метод:

$$\text{Річна сума амортизації} = \text{вартість, що амортизується} \times \text{кумулятивний коефіцієнт}$$
$$\text{Кумулятивний коефіцієнт} = \frac{\text{Кількість років, що залишилися до кінця очікуваного строку використання}}{\text{Сума числа років використання об'єкта}}$$

Нарахування амортизації може здійснюватися з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, встановлених податковим законодавством (крім випадку застосування виробничого методу).

Завдання 1

Первісна вартість вантажного автомобіля 520000 грн, його ліквідаційна вартість наприкінці 5-річного терміну експлуатації 10000 грн.

Необхідно навести порядок розрахунку амортизації прямолінійним методом, методом зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивним у наступних таблицях.

Таблиця 4.1

Порядок розрахунку амортизації прямолінійним методом

Звітний період	Первісна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
Дата придбання				
Кінець 1 року				
Кінець 2 року				
Кінець 3 року				
Кінець 4 року				
Кінець 5 року				

Таблиця 4.2

Порядок розрахунку амортизації методом зменшення залишкової вартості

Звітний період	Первісна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
Дата придбання				
Кінець 1 року				
Кінець 2 року				
Кінець 3 року				
Кінець 4 року				
Кінець 5 року				

Таблиця 4.3

Порядок розрахунку амортизації методом прискореного зменшення залишкової вартості

Звітний період	Первісна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
Дата придбання				
Кінець 1 року				
Кінець 2 року				
Кінець 3 року				
Кінець 4 року				
Кінець 5 року				

Таблиця 4.4

Порядок розрахунку амортизації кумулятивним методом

Звітний період	Первісна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
Дата придбання				
Кінець 1 року				
Кінець 2 року				
Кінець 3 року				
Кінець 4 року				
Кінець 5 року				

Припустимо, що вантажний автомобіль має типовий пробіг за весь час його експлуатації 100000 км.

При експлуатації за перший рік вантажний автомобіль має пробіг 30000 км, другий - 30000 км, за третій 10000 км, за четвертий рік - 20000 км і за п'ятий - 10000 км.

У таблиці 4.5 необхідно навести розрахунок амортизаційних відрахувань

виробничим методом.

Таблиця 4.5

Нарахування амортизації за виробничим методом

Звітний період	Первісна вартість	Пробіг автомобіля	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
Дата придбання					
Кінець 1 року					
Кінець 2 року					
Кінець 3 року					
Кінець 4 року					
Кінець 5 року					

Завдання 2

18 травня 20__ р. комісія ПСП “Маяк” у складі голови (головного агронома Іванченка П.В.) та членів комісії (агронома саду Волошина Д.С., бригадира Сьоміна Ф.І.) здійснила приймання насаджень (яблуні), розташованих на території відділення № 1. Час закладання насаджень 05-18 травня 20__ р., площа — 12 га. Схема насаджень: рядки — 6 х 4; кількість дерев — 4800, стан насаджень оцінено на “добре”, фактичні затрати склали 28360 грн. Присвоєний інвентарний номер 1118.

Необхідно скласти Акт приймання багаторічних насаджень і передачі їх в експлуатацію (ф. № ДБАСГ-1).

Сільгоспоблік, форма № ДБАСГ-1
 ЗАТВЕРДЖЕНО
 наказом Міністерства аграрної політики України
 від 21 лютого 2008 р. № 73

Затверджую

_____ підпис керівника
 " ___ " _____ 20__ р.

Рік	Місяць	Число	Сільгосппідприємство	Код ЄДРПОУ	Акт № ___ приймання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень) і передачі їх в експлуатацію	Структурний підрозділ
20__						

Комісія у складі: голови _____ посада, прізвище, ім'я, по батькові

і членів комісії _____ посада, прізвище, ім'я, по батькові

зробила приймання насаджень, розташованих на території

Час закладання насаджень _____ рік, сезон закладання

Код синтетичного обліку		Номер смуги або іншої ділянки	Призначення насаджень	Площа (га) або протяжність смуги (пог. м)	Схема насаджень					Прийняв на рахунок основних засобів, грн, коп.	Інвентарний номер
дебет	кредит				рядки	породи	кількість дерев, чагарників	стан насаджень	фактичні затрати, грн, коп.		

Голова комісії _____

Члени комісії _____

Завдання 3

30 серпня 20__ р. комісія ТОВ "Світанок" у складі голови (заступника керівника ТОВ "Світанок" Лапіна В.Д.) та членів комісії (головного агронома Васильченка Т.І., агронома саду Білої Ю. В., бухгалтера рослинництва Гусіної Т.Р., ст. працівника Коваленка Л.М.), що призначена наказом керівника від 10 серпня 20__ р. № 138, оглянула площу насіннячкових насаджень (яблуні) кварталу № 8, № 9.

В результаті огляду комісія встановила, що яблуні кварталу № 8, № 9 підлягають списанню з площі насіннячкових внаслідок ураженості дерев чорним раком та великою зрідженістю. Відповідно до цього зроблено

розкорчування насіннячкових на площі 32,9 га (табл. 4.6).

Таблиця 4.6. Дані про ділянки (інвентарні об'єкти) багаторічних насаджень, що списуються

Пор. №	Порода і сорт	Площа, га	Рік посадки	Рік переведення в експлуатацію	Кількість дерев за даними останньої інвентаризації	Наявність придатних дерев на 1 га	% зріженості	Код синтетичного обліку		Сума, грн			Інвентарний номер
								дебет	кредит	пер-вісна	зносу	залиш-кова	
1	Яблуні	17,4	1963	1975	1079	62	40	134	162	24412	24412	-	1565
2	Яблуні	15,5	1965	1977	961	62	40	134	162	16277	16277	-	1587

При розкорчуванні понесені такі витрати: заробітна плата — 560 грн, соціальні відрахування — ? грн, паливо — 750 грн.

Необхідно скласти Акт на списання багаторічних насаджень та визначити результати ліквідації.

Сільгоспідприємство _____

Додаток
до Методичних рекомендацій
Сільгоспоблік, форма № ДБАСГ-3

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ _____

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства аграрної політики України
від 21 лютого 2008 р. № 73

Затверджую _____

_____ підпис керівника
"___" _____ 20__ р.

Рік	Місяць	Число	Структурний підрозділ	АКТ № ____ НА СПИСАННЯ БАГАТОРІЧНИХ НАСАДЖЕНЬ

Комісія в складі голови _____

_____ посада, прізвище, ім'я, по батькові

і членів комісії _____

_____ посада, прізвище, ім'я, по батькові

_____ посада, прізвище, ім'я, по батькові
призначена наказом/розпорядженням від "___" _____ 20__ р. № _____, оглянула площу _____

_____ назва багаторічних насаджень

Пор. №	Порода і сорт	Площа, га	Рік посадки	Рік переведення в експлуатацію	Кількість дерев, чагарників за даними останньої інвентаризації	Наявність придатних дерев, кущів на 1 га	% зрідженості	Код синтетичного обліку		Сума			Інвентарний номер
								дебет	кредит	первісна	зносу	залишкова	

Примітка. Дані про кожну ділянку (інвентарний об'єкт) багаторічних насаджень, що списуються, наводять окремим рядком. Висновок комісії _____

Голова комісії _____ Члени комісії _____

РЕЗУЛЬТАТИ розкорчування багаторічних насаджень

У відповідності до цього акта зроблено розкорчування _____

назва і площа багаторічних насаджень

При розкорчуванні насаджень понесені такі витрати і надійшли такі цінності, що оприбутковані:

Витрати по розкорчуванню			Надійшло від ліквідації			
назва документа	статті витрат	сума	назва документа	види цінностей	кількість	сума
Разом						

Результати ліквідації _____

В картці (книзі) списання багаторічних насаджень відмічено "___" _____ 20__ р.

Головний (старший) бухгалтер _____

Тести для самоконтролю

1. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності визначає:

- а) П(С)БО 9;
- б) П(С)БО 8;
- в) П(С)БО 16;
- г) П(С)БО 7.

2. До основних засобів підприємства належать:

- а) будинки і споруди, земельні ділянки, машини та обладнання, транспортні засоби, робоча та продуктивна худоба та ін.;
- б) виробничі запаси, тварини на вирощуванні та відгодівлі, готова продукція, товари та ін.;

- в) грошові кошти підприємства;
- г) комп'ютерна програма.

3. Що не включають до первісної вартості основних засобів?

- а) суми ввізного мита;
- б) суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- в) витрати на сплату відсотків за користування кредитом на придбання (створення) основних засобів;
- г) вірні відповіді а) і б).

4. За якою оцінкою основні засоби включаються до валюти балансу:

- а) первісною вартістю;
- б) залишковою вартістю;
- в) переоціненою вартістю;
- г) відновлювальною вартістю?

5. Дайте визначення амортизації необоротних активів:

- а) це різниця між первісною вартістю і сумою зносу за весь строк експлуатації об'єкта основних засобів;
- б) це систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизується протягом терміну їх корисного використання;
- в) це зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його визначення або розподілу власниками);
- г) це сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) після закінчення строку експлуатації необоротних активів.

6. Відновлювальна вартість основних засобів – це:

- а) собівартість їх придбання або створення;
- б) вартість відтворення основних засобів в сучасних умовах;
- в) різниця між первісною вартістю і сумою зносу за весь строк експлуатації об'єкта;
- г) вартість, яка амортизується.

7. На який об'єкт основних засобів не нараховується амортизація?

- а) робоча і продуктивна худоба;
- б) земля;
- в) будинки і споруди;
- г) багаторічні насадження.

8. Собівартість придбання або створення основних засобів – це їх:

- а) первісна вартість;
- б) залишкова вартість;

- в) справедлива вартість;
- г) відновлювальна вартість.

9. Як визначається в I розділі активу балансу залишкова вартість нематеріальних активів:

- а) різниця між первісною вартістю і зносом нематеріальних активів;
- б) в сумі переоціненої вартості нематеріальних активів;
- в) в сумі первісної вартості нематеріальних активів;
- г) сума первісної вартості і зносу нематеріальних активів?

10. П(С)БО 7 „Основні засоби” передбачено такі методи нарахування амортизації:

- а) прямолінійний і кумулятивний;
- б) метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, виробничий метод;
- в) податковий метод;
- г) прямолінійний і кумулятивний, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, виробничий метод.

11. Відповідно до П(С)БО 7 нарахування амортизації основних засобів проводиться:

- а) щоденно;
- б) щомісячно;
- в) щоквартально;
- г) щорічно.

12. Нарухування амортизації нематеріальних активів:

- а) не здійснюється;
- б) здійснюється протягом всього строку їх корисного використання;
- в) здійснюється протягом строку їх корисного використання, але не більше 10 років;
- г) здійснюється протягом строку їх корисного використання, але не більше 20 років.

13. Різниця між первісною вартістю і сумою зносу за весь строк експлуатації об'єкта основних засобів – це їх:

- а) первісна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) справедлива вартість;
- г) ліквідаційна вартість.

14. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи та її розкриття у фінансовій звітності визначає:

- а) П(С)БО 1;

- б) П(С)БО 8;
- в) П(С)БО 16;
- г) П(С)БО 7.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ – 2 год.

Мета: розглянути особливості складання документів з обліку праці і виконаних робіт у рослинництві, що є підставою для відображення в обліку витрат праці; дослідити особливості здійснення нарахувань та утримань із заробітної плати працівників, а також підстави та особливості розрахунку допомоги по тимчасовій непрацездатності та оплати праці на час відпустки; з'ясувати, як дані розрахунки відображуються на рахунках бухгалтерського обліку.

Рекомендована законодавчо-нормативна база для вивчення змістового модуля [1; 6; 7; 21; 28; 30]

Методичні рекомендації

Відповідно до чинного законодавства з оплати праці робітників і службовців здійснюють утримання таких податків, внесків і платежів (табл. 5.1):

Таблиця 5.1. Розмір нарахувань та утримань із заробітної плати у 2016 році

Вид нарахування / утримання	Нарахування на фонд оплати праці			Утримання із заробітної плати працівника		
	Ставка, %	Кореспонденція		Ставка, %	Кореспонденція	
		дебет	кредит		дебет	кредит
Пенсійний фонд (ЄСВ)	22	15, (20, 23, 91, 92, 93...)	651	-	-	-
ЄСВ на оплату праці працівників-інвалідів	8,41	15, (20, 23, 91, 92, 93...)	651	-	-	-
Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО)	-	-	-	18	66	641/ПДФО
Військовий збір (ВЗ)	-	-	-	1,5	66	642/ВЗ

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

ЄСВ роботодавців з 01.01.2016 року встановлено у розмірі **22%** від бази нарахування єдиного внеску незалежно від видів економічної діяльності підприємства.

Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО) утримують у розмірі **18%** від суми нарахованої заробітної плати за вирахуванням податкової соціальної пільги, якщо є право на її застосування.

$$\text{ПДФО} = [\text{нарахована ЗП} - \text{ПСП (якщо застосовується)}] \times 18\%$$

Податкова соціальна пільга (ПСП) застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата, якщо його розмір не перевищує суми, яка дорівнює сумі місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих 10 грн.

У 2016 році ПСП застосовується до заробітної плати, якщо її розмір не перевищує: $1378 \text{ грн} \times 1,4 = 1930 \text{ грн}$.

Розмір ПСП у 2016 р.: 50% розміру мінімальної заробітної плати на 01.01.2016 р., тобто $1378 \text{ грн} \times 50\% = 689 \text{ грн}$.

Ставка військового збору (ВЗ) складає **1,5%** від об'єкта оподаткування.

Об'єктом оподаткування є доходи у вигляді заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами; виграшу в державну та недержавну грошову лотерею, виграш гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри.

Військовий збір утримується з повної суми нарахованої заробітної плати без вирахування податку на доходи фізичних осіб.

Порядок розрахунку відпускних

Оплата відпусток розраховується виходячи із середньої заробітної плати, обліченої за 12 місяців, що передують місяцю відпустки. Сума заробітку за 12 місяців ділиться на кількість календарних днів за цей період, за виключенням святкових і неробочих днів, установлених чинним законодавством. Одержаний результат множать на кількість календарних днів відпустки.

Святкові і неробочі дні, які приходяться на період відпустки, при розрахунку тривалості відпустки не враховуються і не оплачуються.

Для визначення середнього заробітку включають: основну та додаткову заробітну плату; доплати і надбавки та інші заохочувальні виплати. Усі виплати включаються в розрахунок середньої заробітної плати у тому розмірі, в якому вони нараховані, без виключення сум відрахування на податки, стягнення аліментів тощо.

Порядок нарахування допомоги у зв'язку з тимчасовою
непрацездатністю

Підставою для призначення допомоги з тимчасової непрацездатності є виданий в установленому порядку Листок непрацездатності.

Відсоток оплати Листка непрацездатності визначається залежно від страхового стажу працівника в таких розмірах:

50% середньої заробітної плати - застрахованим особам, які мають страховий стаж **до трьох років**;

60% від середньої заробітної плати – застрахованим особам, які мають страховий стаж **від трьох до п'яти років**;

70% від середньої заробітної плати – застрахованим особам, які мають страховий стаж **від п'яти до восьми років**;

100% від середньої заробітної плати – застрахованим особам, які мають страховий стаж **понад вісім років**.

Суми оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності проводяться за рахунок коштів роботодавця, а наступні дні хвороби за рахунок Фонду соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності (ФСТВП).

Для нарахування допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю в бухгалтерії підприємства роблять такі розрахунки:

1. Визначають суму виплат на які нараховувались ЄСВ.
2. Визначають середньоденну заробітну плату за формулою:

$$ЗП_{сер} = ЗП / Кк.д. , \quad (5.1)$$

де $ЗП_{сер}$ – розмір середньоденної заробітної плати працівника за останні 12 місяців (з першого до першого числа), які враховувались для розрахунку;

$ЗП$ – сума заробітної плати за попередні 12 місяців;

$Кк.д$ – кількість календарних днів протягом останніх 12 місяців (святкові і вихідні дні не враховуються).

3. Обчислюють загальну суму допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю ($Д$):

- за рахунок фонду ($Дф$);
- за рахунок підприємства ($Дп$).

За формулою:

$$Д = ЗП_{сер} * Чд.н. * В\% , \quad (5.2)$$

де $Чд.н.$ – число невідпрацьованих робочих днів згідно з Листком непрацездатності;

$В\%$ - відсоток розміру виплат, що залежать від страхового стажу та деяких інших умов.

4. Розраховують суму допомоги, що виплачується за рахунок підприємства:

$$Дп = (Д * Чд.н.в.п.) / Чд.н. , \quad (5.3)$$

де $Чд.н.в.п.$ – число невідпрацьованих робочих днів у поточному місяці,

що припадають на перші п'ять календарних днів непрацездатності, які оплачує підприємство.

5. Розраховують суму допомоги, що виплачується за рахунок Фонду непрацездатності, у тому разі, якщо число днів непрацездатності перевищує 5 днів:

$$D_{\phi} = D - D_n \quad (5.4)$$

Завдання 1

Поляков В.Г. тракторист-машиніст I класу, безперервний стаж роботи 5 років, працює на тракторі МТЗ-80 інвентарний № 27. За класність нараховується надбавка в розмірі 20% від основного заробітку. Заправником 1 червня поточного року заміром вставлена наявність у бакові трактора 30 кг палива, з 1 по 4 червня було заправлено 120 кг, після закінчення робіт залишок у бакові становив 36 кг. Обліковий лист тракториста-машиніста підписав бригадир Шевченко В.І., затвердив головний агроном Іванченко П.В. Виконані роботи відповідають агротехнічним вимогам і отримали оцінку “добре”.

Необхідно скласти Обліковий лист тракториста-машиніста (ф. №ПСГ-3) № 125, враховуючи дані табл. 5.2.

Таблиця 5.2. Дані для складання Облікового листа тракториста-машиніста

Назва культури і підрозділу	Дата	Вид роботи	Агротехнічні умови	Відпрацьовано годин	Норма виробітку, га	Розцінка, грн	Змінний еталонний виробіток, ум. ст.	Фактично виконано, га	Витрачено пального	
									за нормою, кг	фактично, кг
Бригада №2, поле № 12	1-2 червня	Міжрядний обробіток цукрового буряка	Довжина гонів 300 м	14	16,5	11,70	4,9	35	56	54
Бригада №2, поле № 13	3-4 червня	- // -	Довжина гонів 700 м	15	18,0	11,70	4,9	37	55	60

Завдання 2

20 і 21 червня 20__ р. члени рільничої бригади були зайняті на перевірці з прополювання цукрового буряку після механізованого обробітку (забур'яненість середня). Робітникам необхідно вирвати зайві рослини, підрізати бур'яни і розпушити ґрунт. Норма виробітку при середній забур'яненості встановлена 0,12 га за семигодинний робочий день. Заробітна плата нараховується за III розрядом при виконанні ручних робіт у рослинництві і становить 12,08 грн за норму. Бригаду очолює бригадир Шевченко В.І.

Дані про виконані роботи і витрачений час наведено в табл. 5.3.

Таблиця 5.3. Дані про виконані роботи і витрачений час членами рільничої бригади

Прізвище, ім'я, по батькові	20 червня		21 червня	
	Відпрацьовано годин	Прополено, га	Відпрацьовано годин	Прополено, га
Береза А.П.	7	0,08	7	0,09
Дехтяренко В.М.	7	0,12	7	0,14
Новікова М.І	7	0,10	7	0,10
Третяков А.С.	7	0,12	7	0,09

Обліковий лист підписано бригадиром і затверджено головним агрономом Іванченко П.В.

Необхідно скласти Обліковий лист праці та виконаних робіт (ф.№ ПСГ-2) № 75 та нарахувати заробітну плату за виконану роботу членам рільничої бригади.

Завдання 3

Посадовий оклад головного агронома 7000 грн. У вересні 21 робочий день. Головний агроном відпрацював 19 робочих днів. Надбавка за стаж – 20%. Нараховано премію 1500 грн.

Необхідно: нарахувати заробітну плату, здійснити утримання, визначити суму коштів до виплати та скласти бухгалтерські проведення (табл. 5.4).

Таблиця 5.4. Господарські операції з обліку оплати праці

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		дебет	кредит	
1.	Нараховано головному агроному за вересень: а) основна заробітна плата за посадовим окладом б) надбавка в) премія г) всього (суму визначити)			
2.	Утримано із заробітної плати ПДФО			
3.	Утримано із заробітної плати Військовий збір			
4.	Утримано внески до Профспілки (1%)			
5.	Нараховано ЄСВ			
6.	Виплачено заробітну плату головному агроному з каси підприємства			
7.	Перераховано ПДФО;			
8.	Перераховано ЄСВ;			
9.	Перераховано військовий збір			

Завдання 4

Бухгалтер Андрійченко А.П. надала листок непрацездатності за період хвороби з 18 по 29 липня (12 календарних днів). Її страховий стаж становить 7

років і 3 місяці. За останні 12 місяців перед хворобою їй нараховали таку заробітну плату та інші виплати:

- зарплату — 34200,00 грн;
- відпускні — 2210,00 грн за дні відпустки з 06.04.2016 р. по 30.04.2016 р. (24 календарних днів);
- матеріальну допомогу разового характеру (Нецільова благодійна допомога – далі НБД) — 3000,00 грн;
- лікарняні — 1040,00 грн за дні хвороби з 09.03.2016 р. по 18.03.2016 р. включно (10 календарних днів).

Необхідно визначити суму допомоги з тимчасової втрати працездатності та скласти бухгалтерські проведення (табл. 5.5).

Звертаємо вашу увагу, що ні суму лікарняних, ні дні хвороби не беруться в розрахунок (час, який не відпрацьовано по одній з 4-х поважних причин). Суму НБД також не беруть до уваги, оскільки вона не обкладається ЄСВ відповідно до постанови КМУ від 22.12.2010 року № 1170.

Розв'язок

Бухгалтер хворіла 12 календарних днів. Із них підприємство має оплатити перші 5 календарних днів непрацездатності. Решту 7 оплатить Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

1. Розрахунковий період – 12 попередніх місяців;
2. База для розрахунку (виплати, які враховуються при обчисленні середнього заробітку) _____
3. Середньоденна заробітна плата _____
4. Середньоденна сума допомоги _____
5. Кількість календарних днів тимчасової непрацездатності, які мають бути оплачені:
 - а) за рахунок підприємства _____
 - б) за рахунок Фонду соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності _____
6. Загальний розмір допомоги _____

Таблиця 5.5. Господарські операції з обліку допомоги з тимчасової непрацездатності

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		дебет	кредит	
1.	Нараховано головному бухгалтерові допомогу з тимчасової непрацездатності:			
1.1.	а) за рахунок підприємства			
1.2.	б) за рахунок ФССтн			
2.	Утримано ПДФО			
3.	Утримано Військовий збір			
4.	Надійшли кошти від ФССтн для виплати допомоги			
5.	Отримано кошти в касу для виплати допомоги			
6.	Виплачено допомогу з тимчасової непрацездатності			

Тести для самоконтролю

1. Основна заробітна плата – це:
 - а) винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки);
 - б) винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці;
 - в) форма оплати праці, при якій заробітна плата прямо залежить від кількості виконаної роботи і розміру розцінки за її одиницю;
 - г) форма оплати праці, при якій заробітна плата нараховується по погодинних тарифних ставках, місячних окладах за фактично відпрацьований час.

2. Ставка податку з доходів фізичних осіб в Україні становить:
 - а) 13 %;
 - б) 15 %;
 - в) 18 %;
 - г) 20 %.

3. Виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або які провадяться понад встановлених зазначеними актами норм – це:
 - а) відрядна форма оплати праці;
 - б) основна заробітна плата ;
 - в) додаткова заробітна плата;
 - г) інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

4. Форма оплати праці, при якій заробітна плата прямо залежить від кількості виконаної роботи і розміру розцінки за її одиницю:

- а) відрядна;
- б) погодинна;
- в) основна;
- г) додаткова.

5. Додаткова заробітна плата – це:

- а) винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки);
- б) винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці;
- в) форма оплати праці, при якій заробітна плата прямо залежить від кількості виконаної роботи і розміру розцінки за її одиницю;
- г) форма оплати праці, при якій заробітна плата нараховується по погодинних тарифних ставках, місячних окладах за фактично відпрацьований час.

6. Розмір звичайної податкової соціальної пільги (ПСП) закріплено на рівні:

- а) 50% від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (в розрахунку на місяць) на 1 січня звітного року;
- б) 100% від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (в розрахунку на місяць) на 1 січня звітного року;
- в) 50% від розміру мінімальної заробітної плати (в розрахунку на місяць) на 1 січня звітного року;
- г) 30% від розміру мінімальної заробітної плати (в розрахунку на місяць) на 1 січня звітного року.

7. Розрахунки за виплатами працівникам ведуть на синтетичному рахунку:

- а) 37;
- б) 63;
- в) 66;
- г) 92.

8. Форма оплати праці, при якій заробітна плата нараховується по погодинних тарифних ставках, місячних окладах за фактично відпрацьований час:

- а) відрядна;
- б) погодинна;
- в) основна;
- г) додаткова.

9. Розмір плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може проводитись оплата за виконану працівником місячну, годинну норму праці є поняття:

- а) реальної заробітної плати;
- б) мінімальної заробітної плати;
- в) номінальної заробітної плати;
- г) кваліфікованої заробітної плати.

10. В сільському господарстві для нарахування оплати праці за виконання ручних та кінно-ручних робіт застосовують:

- а) Обліковий лист праці та виконаних робіт;
- б) Обліковий листок обліку простоїв;
- в) Розрахунково-платіжна відомість;
- г) Табель обліку робочого часу.

11. Основними видами утримань із заробітної плати є:

- а) ЄСВ;
- б) ПДФО;
- в) ЄСВ, ПДФО, Військовий збір;
- г) ПДФО, Військовий збір;

12. Основним документом з обліку виходу на роботу і відпрацьованого часу є:

- а) Картка складського обліку;
- б) Листок непрацевдатності;
- в) Розрахунково-платіжна відомість;
- г) Табель обліку робочого часу

13. Чи має право працівник, що отримує мінімальну заробітну плату, скористатись податковою пільгою?

- а) так;
- б) ні;
- в) так, якщо отримує її офіційно;
- г) застосування податкової пільги не передбачено чинним законодавством.

14. Дохід, отриманий працівником підприємства, оподатковується:

- а) Податком на дохід фізичних осіб;
- б) Податком на прибуток;
- в) ПДВ;
- г) Єдиним податком.

15. Яким бухгалтерським проведенням відображують нарахування заробітної плати працівників рослинництва?

- а) Д-т 92 К-т 66;
- б) Д-т 23 К-т 66;
- в) Д-т 66 К-т 23;
- г) Д-т 66 К-т 30.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ОБЛІК ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА. ОБЧИСЛЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА – 2 год.

Мета: - ознайомитись з особливостями складання первинних документів з обліку витрат і виходу продукції рослинництва; навчитись проводити розрахунки фактичної собівартості продукції рослинництва.

Рекомендована законодавчо-нормативна база для вивчення змістового модуля [1; 3;6; 10; 11; 14; 23; 25; 26]

Методичні рекомендації

Собівартість продукції – це грошовий вираз витрат на її виробництво.

Собівартість продукції (робіт, послуг) підприємства складається з витрат, пов'язаних з використанням в процесі виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг) матеріальних ресурсів (сировини, матеріалів, палива, природних ресурсів, запасних частин, основних засобів тощо), трудоу ресурсів, а також інших витрат на її виробництво.

Порядок визначення собівартості продукції (робіт, послуг) в сільськогосподарських підприємствах різних організаційно-правових форм і форм власності, включаючи їх допоміжні і підсобні підрозділи, наводиться в Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств № 132 (табл. 6.1).

Таблиця 6.1. Калькулювання собівартості продукції на сільськогосподарських підприємствах (рослинництво)

Об'єкт планування та обліку виробничих витрат	Об'єкт калькулювання продукції	Розрахунок
1	2	3
I. Рослинництво		
Зернові та зернобобові культури	Зерно	<p>Загальна сума витрат (без вартості соломи) розподіляється між зерном і зерновідходами, при цьому зерно приймається за одиницю, а зерновідходи прирівнюються до нього за коефіцієнтом, який розраховується за вмістом в них повноцінного зерна:</p> <p>1. Визначають кількість повноцінного зерна у зерновідходах:</p> $ПЗ_{з/в} = K_{з/в} \times B_{нз} (\%),$ <p>де $ПЗ_{з/в}$ - кількість повноцінного зерна у зерновідходах, $K_{з/в}$ - кількість отриманих зерновідходів, $B_{нз} (\%)$ - вміст повноцінного зерна у зерновідходах (%).</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2	3
		<p>2. Визначають загальну кількість повноцінного зерна:</p> $ПЗ_{заг.} = ПЗ + ПЗ_{з/в},$ <p>де $ПЗ_{заг.}$ - загальна кількість повноцінного зерна, $ПЗ$ - кількість отриманого повноцінного зерна від урожаю.</p> <p>3. Розраховують собівартість 1 ц повноцінного зерна:</p> $C_{1ц} ПЗ = \frac{B - BC}{ПЗ_{заг.}},$ <p>де $C_{1ц} ПЗ$ - собівартість 1 ц повноцінного зерна, B - загальна сума витрат на вирощування і збирання зернових культур. BC - вартість соломи.</p>
	Зернові відходи	<p>4. Розраховують собівартість 1 ц зерновідходів:</p> $C_{1ц} З/в = \frac{ПЗ_{з/в} \times C_{1ц} ПЗ}{K_{з/в}},$ <p>де $C_{1ц} З/в$ - собівартість 1 ц зерновідходів.</p>
		<p>У разі вирощування <u>насіння зернових культур</u> загальна сума витрат, включаючи додаткові витрати, безпосередньо пов'язані з одержанням насінневого зерна відповідних репродукцій (без вартості рядового зерна та зерновідходів), розподіляється між цими класами насіння (супереліта, еліта, I і II репродукції) пропорційно його вартості за реалізаційними цінами. Собівартість центнера насіння визначається діленням суми витрат, віднесених на насіння відповідного класу, на його масу після доробки.</p> <p>Собівартість центнера <u>зерна кукурудзи</u> визначається шляхом ділення витрат на вирощування і збирання продукції (без вартості кукурудзиння) на масу сухого зерна повної стиглості:</p> $C_{1ц} КЗ = \frac{B - BK}{МСЗ_{nc}},$ <p>де $C_{1ц} КЗ$ - собівартість 1 ц зерна кукурудзи, B - загальна сума витрат на вирощування і збирання кукурудзи, BK - вартість кукурудзиння, $МСЗ_{nc}$ - маса сухого зерна повної стиглості.</p> <p>Перерахунок качанів кукурудзи повної стиглості в сухе зерно здійснюється за фактичним виходом зерна з качанів, який визначається хлібоприймальними пунктами шляхом обмолоту середньодобових зразків з врахуванням базової вологості зерна в качанах (<i>базова вологість зерна в ачанах кукурудзи береться на рівні 14 відсотків</i>).</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2	3
		<p>Перерахунок качанів кукурудзи повної стиглості в сухе зерно, залишених на кінець року в підприємстві, та перероблених для внутрігосподарських потреб, виконується за середнім відсотком виходу зерна базової вологості, який встановлюється за даними реєстрів накладних на прийняте покупцями зерно. При потребі додатково розраховується фактична собівартість центнера кукурудзи в качанах.</p>
Соняшник на зерно	Насіння	$C_{1ц} \text{Соняш.} = \frac{B - BCiK}{M_{нд}}$ <p>де $C_{1ц} \text{Соняш.}$ - собівартість 1 ц насіння соняшнику, B - загальна сума витрат на вирощування і збирання соняшнику, $BCiK$ - вартість соняшничиння та кошиків у оцінці за нормативно-розрахунковими цінами, $M_{нд}$ - фізична маса насіння соняшнику після доробки.</p>
Льон-довгунець, коноплі	Насіння, соломка	<p>Для визначення собівартості продукції льону та конопель витрати на їх вирощування розподіляються між насінням та соломкою пропорційно до їх вартості за діючими цінами реалізації. Собівартість соломки визначається діленням витрат на фізичну масу. Собівартість трести льону-довгунця чи конопель включає вартість соломки і витрати на її розстилання, перегортання, підняття із стелищ тощо.</p>
Буряки цукрові (фабричні, маточні)	Коренеплоди	$C_{1ц} \text{ЦБ} = \frac{B - BГ}{M}$ <p>де $C_{1ц} \text{ЦБ}$ - собівартість 1 ц цукрових буряків, B - загальна сума витрат на вирощування і збирання цукрових буряків, $BГ$ - вартість гички, оціненої за нормативно-розрахунковими витратами, M - фізична маса буряків, визначена шляхом зважування.</p> $C_{1ц} \text{Б/М} = \frac{B - BГ - B_{зб.} + B_{окд}}{M_{б/к}}$ <p>де $C_{1ц} \text{Б/М}$ - собівартість 1 ц буряків-маточників, B - загальна сума витрат на виробництво буряків-маточників, $BГ$ - вартість гички, оціненої за нормативно-розрахунковими витратами, $B_{зб.}$ - вартість забракованих буряків, $B_{окд}$ - витрати на доочищення буряків, кагатування і догляд за кагатами в звітному році, $M_{б/к}$ - фізична маса буряків, закладених в кагати.</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2	3
		<p>При веденні обліку витрат по групі овочевих культур розраховується середня собівартість продукції цих культур. Для визначення собівартості продукції окремої культури витрати на групу культур розподіляються між окремими видами продукції пропорційно її вартості за реалізаційними цінами.</p> <p>Між окремими культурами, що вирощуються в теплицях, витрати розподіляються пропорційно вартості одержаної продукції за реалізаційними цінами.</p>
Висадки-насітники буряків	Насіння	Вирощене насіння цукрових буряків та кормових буряків калькулюється в порядку, передбаченому для продукції зернових культур.
Тютюнова сировина, продукція лікарських та ефіроолійних культур	Листя свіже, плоди, насіння, коріння	Витрати на вирощування відповідних культур розподіляються між окремими видами одержаної продукції пропорційно її вартості за реалізаційними цінами.
Картопля	Картопля	$C_{1ц} K = \frac{B - BK_{зг.}}{M_m},$ <p>де $C_{1ц} K$ - собівартість 1 ц картоплі, B - загальна сума витрат на вирощування і збирання картоплі, $BK_{зг.}$ - вартість картоплі, яка згодована худобі, що оцінюється за собівартістю кормових буряків з урахуванням поживності, M_m - фізична маса повноцінної продукції (картоплі).</p>
Овочеві культури відкритого і закритого ґрунту	Овочі	Собівартість центнера продукції овочівництва відкритого і закритого ґрунту визначається діленням витрат (без вартості побічної продукції) на фізичну масу основної продукції. Побічною вважається бадилля і продукція, яка не реалізована, згодована худобі і оцінена за собівартістю кормових буряків з врахуванням поживності.
Баштанні продовольчі культури	Плоди, насіння	<p>Усі витрати діляться на кількість оприбуткованої продукції. При цьому фактичні витрати на вирощування баштанних культур розподіляються між видами продукції пропорційно їх вартості за реалізаційними цінами.</p> <p>Собівартість центнера <u>насіння овочевих та баштанних культур</u> визначається діленням витрат на їх вирощування, збирання, сушіння та сортування (без вартості відходів та побічної продукції за цінами можливого використання) на кількість одержаної продукції.</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2	3
Гриби	Гриби	<p>На підприємствах, які вирощують гриби, виробництво складається з двох переділів.</p> <p>Продукцією <i>першого переділу</i> є компост, собівартість якого визначається діленням загальної сум витрат на кількість отриманого компосту:</p> $C_{\text{комп.}} = \frac{B}{K_{\text{комп.}}},$ <p>де $C_{\text{комп.}}$ - собівартість компосту, B - загальна сума витрат на компост, $K_{\text{комп.}}$ - кількість отриманого компосту.</p> <p>Основною продукцією <i>другого переділу</i> є товарний гриб, собівартість якого визначається сумою витрат включаючи собівартість закладеного компосту за мінусом вартості використаної побічної продукції, діленням на кількість отриманих грибів:</p> $C_{\text{тов.гр.}} = \frac{B' - B_{\text{поб.пр.}}}{K_{\text{гр.}}},$ <p>де $C_{\text{тов.гр.}}$ - собівартість товарних грибів, B' - сума витрат на виробництво грибів, включаючи собівартість закладеного компосту, $B_{\text{поб.пр.}}$ - вартість використаної побічної продукції, $K_{\text{гр.}}$ - кількість отриманих грибів.</p> <p>Використаний компост та корінці розглядають як побічний продукт.</p>
Кормові культури	Коренеплоди, сіно, насіння, зелена маса	<p>Витрати на вирощування та збирання кормових культур становлять собівартість одержаної продукції (зеленої маси, сіна та ін.).</p>
Силосування, сінажування	Силос, сінаж	$C_{1ц} C = \frac{B_{зм} + B_{тзм}}{M},$ <p>де $C_{1ц} C$ - собівартість 1 ц силосу (чи сінажу), $B_{зм}$ - вартість закладеної зеленої маси, $B_{тзм}$ - витрати на транспортування, закладання в силосну споруду, трамбування (включаючи вартість використаної плівки, консервантів та інших компонентів), M - фізична маса одержаного готового силосу (чи сінажу).</p> <p>Побічна продукція, використана для силосування чи виготовлення сінажу (коренеплоди, солома, капустає листя, кошики соняшнику тощо), списується на виробництво силосу (сінажу) за їх вартістю.</p>
Однорічні сіяні трави	Сіно, насіння, зелена маса	<p>Витрати на вирощування і догляд за однорічними сіяними травами, поліпшеними і природними сіножатями, культурними пасовищами, які використовуються для одержання одного виду</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2	3
		продукції, повністю відносяться на її собівартість. При одержанні кількох видів продукції (зеленої маси, включаючи і випас, та сіна) витрати на їх вирощування розподіляються пропорційно площам, використаним для одержання відповідного виду продукції, а витрати на збирання, транспортування, доробку певного виду продукції відносяться безпосередньо на її собівартість.
Багаторічні сіяні трави	Сіно, насіння, зелена маса	Витрати на вирощування багаторічних трав розподіляються на витрати минулих років та витрати поточного року. При збиранні з однієї і тієї площі кількох видів продукції витрати минулого і поточного року розподіляються між ними пропорційно площі збирання, до яких додають прямі витрати на збирання, що і буде становити собівартість продукції.
Багаторічні насадження (плодові, ягідні культури та виноградники)	Плоди, ягоди, 1 тис. штук живців	Із загальної суми витрат поточного року виключається вартість живців, відсадків, паростків, вусів, оцінених за реалізаційними цінами, та падалиці, оціненої за цінами можливого використання. Собівартість центнера плодів, ягід, винограду визначається діленням загальної суми витрат на вирощування певної культури (а при потребі - за її видами та сортами) на кількість одержаної продукції. У неспеціалізованих підприємствах витрати обчислюються в цілому по садівництву і калькулюється середня собівартість одержаної продукції. При потребі визначення собівартості кожного виду продукції витрати розподіляються між видами продукції пропорційно до вартості за реалізаційними цінами.
Саджанці	1 тис. штук	$C_{1000BC} = \frac{B + BB}{K_{BC}}$ <p>де C_{1000BC} - собівартість 1000 викопаних саджанців, B - загальна сума витрат на вирощування саджанців, BB - витрати на викопування саджанців, K_{BC} - кількість викопаних саджанців.</p>
Квітникарство відкритого і захищеного ґрунту	Квітки зрізані, бульбоцибулини, кореневище, живці, саджанці, квітки в горщиках, розсада	У спеціалізованих підприємствах облік витрат на вирощування квітів ведеться за культурами, а собівартість продукції розраховується діленням витрат на її кількість. У разі вирощування кількох культур на одній площі (в одній теплиці) сума витрат розподіляється між видами одержаної продукції пропорційно її вартості за реалізаційними цінами. Неспеціалізовані підприємства облік витрат на вирощування квітів ведуть в розрізі відкритого і закритого ґрунту; окремий рахунок відкривають для обліку витрат на вирощування насіння. Між видами продукції сума витрат розподіляється пропорційно її вартості за реалізаційними цінами.

Завдання 1

Комісія в складі головного агронома Іванченка П.В., бухгалтера матеріального відділу Чернової Л.С. провела списання використаних мінеральних добрив і засобів захисту рослин під урожай поточного року з підзвіту бригадира рослинницької бригади Шевченко В.І.

Призначення і спосіб внесення добрив — основне, внесено перший раз на незрошуваних землях. До Акта додаються лімітно-забірні картки за № 186, 193, 199, 205 на одержання матеріальних цінностей (ф. № ВЗСГ-1), за якими здійснювалась доставка добрив і засобів захисту рослин зі складу до місць використання (табл. 6.2).

Таблиця 6.2. Вихідні дані для складання Акта про використання мінеральних, органічних та бактеріальних добрив і засобів хімічного захисту рослин

Назва добрив, засобів захисту рослин	Відсоток діючої речовини	Одиниця вимірювання	Номер поля, назва культури								
			Підживлення озимої пшениці			Під сівбу цукрового буряка			Під сівбу соняшника		
			внесено на площу, га	кількість (фізична маса), кг	в перерахунку на діючу речовину	внесено на площу, га	кількість (фізична маса), кг	в перерахунку на діючу речовину	внесено на площу, га	кількість (фізична маса), кг	в перерахунку на діючу речовину
Аміачна селітра	34,5	кг	200	9033	3116,4	-	-	-	-	-	-
Суперфосфат	19,5	кг	-	-	-	150	8305	1619	-	-	-
Амофос	11,7	кг	-	-	-	-	-	-	100	4509	527,5
Протруювачі:											
Фурадан	х	л	х		х	х	х	х	100	37,5	х
Вітавак	х	л	200	14,1	х	150	76,5	х	х	х	х

Необхідно за наведеними даними скласти Акт № 26 про використання мінеральних, органічних та бактеріальних добрив і засобів хімічного захисту рослин (ф. № ВЗСГ-3).

Завдання 2

Комісія в складі головного агронома Іванченка П.В., бухгалтера матеріального відділу Чернової Л.С. 24 квітня 20__р. провела списання саджанців горіхів з підзвіту бригадира рослинницької бригади Шевченко В.І.

Призначення і спосіб посадки — рядковий, на богарних землях.

Інформація щодо площі та витрати садивного матеріалу наведено в табл.6.3.

Таблиця 6.3. Вихідні дані для складання Акта витрати насіння і садивного матеріалу

Назва садивного матеріалу	Номер поля	Площа, га	Витрати садивного матеріалу			
			на 1 га, шт.	на всю площу, шт.	ціна, грн	сума, грн
Саджанці горіхів	1	41	146	?	80,36	?
	2	30	147	?	80,36	?
	3	13,7	232	?	80,36	?

Необхідно за наведеними даними скласти Акт № 17 витрати насіння і садивного матеріалу (ф. № ВЗСГ-4).

Завдання 3

За даними виробничого звіту загальна сума витрат на озиму пшеницю становить 641890 грн., у тому числі на збирання та скиртування соломи 51351 грн. Одержано 8798 ц зерна та 140 ц зернових відходів (вміст повноцінного зерна в яких складає 60 %), 11180 ц соломи. Визначити фактичну собівартість кожного виду продукції (зерно, зерновідходи, солома).

Завдання 4

Витрати по вирощуванню пшениці на насінницьких посівах склали 769500 грн. Після доробки одержано: супереліта – 1100 ц, еліта – 650 ц, 1 репродукція – 520 ц, 2 репродукція – 340 ц. Крім того, одержано 2500 ц соломи, розрахунково – нормативні витрати на збирання соломи 80000 грн. Ціна реалізації 1 ц пшениці дорівнює 120 грн., сортові надбавки в залежності від репродукції становлять : супереліта – 250 %, еліта – 150 %, 1 репродукція – 80%, 2 репродукція – 70 %. Визначити фактичну собівартість кожного виду продукції (зерно, солома).

Завдання 5

На виробництво силосу використано 45035 ц зеленої маси кукурудзи, собівартість якої становила 976780 грн. Крім того, витрати на силосування

становлять 104916 грн. Після ферментації одержано готового силосу 35120ц.
Визначити собівартість 1 ц силосу.

Завдання 6

Витрати на вирощування саджанців насіннячкових порід склали 178500 грн. Викопано для реалізації 30 тис. штук саджанців та залишилося в ґрунті для дорощування 26 тис. штук. Витрати на викопування становили 9160 грн.

Визначити собівартість 1 тис. штук викопаних саджанців.

Тести для самоконтролю

1. При обчисленні собівартості продукції зернових культур загальну суму витрат (за вирахуванням вартості соломи) розподіляють на зерно і зернові відходи пропорційно до:

а) питомої ваги повноцінного зерна, що міститься зерні і в зернових відходах;

б) фізичної маси повноцінного зерна та зернових відходів;

в) питомої ваги неповноцінного зерна, що міститься в зернових відходах;

г) жодна відповідь не вірна.

2. Перелік статей витрат в рослинництві:

а) кожне підприємство визначає самостійно;

б) наводиться в Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”;

в) наводиться в П(С)БО 16 “Витрати”;

г) має відповідати переліку статей витрат, наведених у Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств № 132.

3. Собівартість 1 ц цукрових буряків (фабричних і маточних) визначають:

а) діленням загальної суми витрат виробництва і збирання на масу одержаної від урожаю і оприбуткованої продукції;

б) діленням загальної суми витрат виробництва і збирання (за вирахуванням витрат на збирання і транспортування гички) на масу одержаної від урожаю і оприбуткованої продукції;

в) діленням загальної суми витрат виробництва і збирання (за вирахуванням витрат на оплату праці) на масу одержаної від урожаю і оприбуткованої продукції;

г) множенням загальної суми витрат виробництва і збирання на масу одержаної від урожаю і оприбуткованої продукції.

4. Витрати між стандартною і нестандартною картоплею розподіляють:

- а) пропорційно до їх фізичної маси;
- б) пропорційно до вартості продукції за цінами реалізації;
- в) за нормативно-розрахунковими витратами;
- г) вказані витрати не розподіляють.

5. Собівартість 1 ц продукції овочівництва відкритого ґрунту визначають розподілом витрат на вирощування і збирання (за винятком вартості насіння і розсади) між окремими видами пропорційно до:

- а) зайнятої площі;
- б) тривалості вегетаційного періоду;
- в) зайнятої площі і тривалості вегетаційного періоду (гектаро-дні);
- г) затрат праці на збирання овочів.

6. При обчисленні собівартості 1 ц грибів враховують:

- а) загальну суму витрат на їх вирощування і збирання;
- б) загальну суму витрат за вирахуванням вартості відпрацьованого субстрату, виходячи з нормативних витрат на його збирання і вивезення;
- в) загальну суму витрат на їх вирощування (без витрат на збирання);
- г) загальну суму витрат за вирахуванням розподілених загальновиробничих витрат.

7. Облік продукції овочівництва, садівництва, картоплі та баштанних культур ведеться у:

- а) Накладній внутрішньогосподарського призначення;
- б) Щоденнику надходження сільськогосподарської продукції;
- в) Відомості руху зерна та іншої продукції;
- г) Акті на сортування і сушіння продукції рослинництва.

8. Первинний облік виходу зерна від урожаю можна здійснювати за такими варіантами:

- а) за допомогою Реєстру, путівок, талонів;
- б) за допомогою талонів, путівок;
- в) за допомогою Реєстру, сертифікатів;
- г) за допомогою Актів.

9. Біологічний актив – це:

- а) тварина або рослина, яка в результаті біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та /або додаткові біологічні активи, а

також приносити в інший спосіб економічні вигоди;

б) матеріальні ресурси (засоби виробництва, предмети споживання), необхідні для забезпечення розширеного відтворення;

в) матеріальні та нематеріальні ресурси, які має в своєму розпорядженні підприємство і якими воно користується в господарській діяльності більше одного року;

г) немонетарний актив, який не має матеріальної форми.

10. За дебетом рахунка 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» відображається:

а) надходження сільськогосподарської продукції;

б) вибуття сільськогосподарської продукції внаслідок продажу, переробки, безоплатної передачі;

в) дохід від реалізації сільськогосподарської продукції;

г) втрати від реалізації сільськогосподарської продукції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7. ОСНОВИ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ – 2 год.

Мета: ознайомитись з основними нормативними документами, що регламентують проведення аудиту в Україні; з'ясувати, хто має право на здійснення аудиторської діяльності та за яких умов; дослідити особливості проведення перевірок на підприємствах АПК.

Рекомендована законодавчо-нормативна база для вивчення змістового модуля [5; 17]

Методичні рекомендації

Аудиторська діяльність - підприємницька діяльність, яка включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудит) та надання інших аудиторських послуг.

Аудит - перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів.

Види аудиту: обов'язковий та ініціативний.

Аудит здійснюється незалежними особами (аудиторами), аудиторськими фірмами, які уповноважені суб'єктами господарювання на його проведення.

Аудитор - фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на заняття аудиторською діяльністю на території України.

Для самостійної аудиторської діяльності аудитору необхідно:

- 1) зареєструватись як фізична особа – підприємець;
- 2) зареєструватись в Реєстрі аудиторських фірм та аудиторів.

Аудитори (аудиторські фірми) можуть надавати інші аудиторські послуги, пов'язані з їх професійною діяльністю, зокрема, по веденню та відновленню бухгалтерського обліку, у формі консультацій з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, експертизи і оцінки стану фінансово-господарської діяльності та інших видів економіко-правового забезпечення господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Перелік послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми), визначається Аудиторською палатою України відповідно до стандартів аудиту.

Сертифікація (визначення кваліфікаційної придатності на зайняття аудиторською діяльністю) аудиторів здійснюється Аудиторською палатою України.

Право на отримання сертифіката мають фізичні особи, які мають вищу економічну або юридичну освіту, документ про здобуття якої визнається в Україні, необхідні знання з питань аудиту, фінансів, економіки та господарського права, досвід роботи не менше трьох років підряд на посадах ревізора, бухгалтера, юриста, фінансиста, економіста, асистента (помічника) аудитора.

Завдання 1

На підставі наведених витягів із Статуту, Установчого договору та даних про склад засновників фірми визначте і поясніть, чи мають право зазначені фірми займатися аудитом. (При відповіді слід посилатись на відповідні нормативні документи).

1) Аудиторська фірма “Консалтинг”

Мета і завдання функціонування фірми. Діяльність аудиторської фірми “Консалтинг” передбачає: 1) складання аналітичних таблиць; 2) ведення бухгалтерського обліку; 3) консультації з оподаткування.

2) Аудиторська фірма “Аудит-ЛГ”

Мета і завдання функціонування фірми. Діяльність аудиторської фірми “Аудит-ЛГ” передбачає: 1) аудит; 2) супутні аудиту роботи; 3) рекламну діяльність; 4) видання інструктивних матеріалів.

3) Аудиторська фірма “Шанс”

Мета і завдання функціонування фірми. Діяльність аудиторської фірми “Шанс” передбачає: 1) аудит; 2) супутні аудиту роботи; 3) забезпечення інструктивними матеріалами своєї фірми; 4) торгівля канцелярськими товарами.

4) Аудиторська фірма “Аудит”

Мета і завдання функціонування фірми. Діяльність аудиторської фірми “Аудит” передбачає: 1) аудит; 2) розробку програмного забезпечення; 3) супутні аудиту роботи; 4) дослідницькі роботи.

5) Аудиторська фірма “Імпульс”

Мета і завдання функціонування фірми. Діяльність аудиторської фірми “Імпульс” передбачає: 1) аудит; 2) аудиторські послуги; 3) консультації щодо створення комерційних підприємств.

6) Аудиторська фірма “Аудит-місто” зареєстрована 01.02.16 р., до реєстру АПУ внесена 01.05.16 р. Аудитом та проведенням супутніх аудиту робіт фірма займалася починаючи з лютого 2016 року.

7) У статуті та Установчому договорі аудиторської фірми “Інаудит” записано, що засновниками її є представники іноземної держави, яким належить 30 % внесеного капіталу, та троє громадян України, що мають сертифікати на аудиторську діяльність і яким належить 70 % внесеного капіталу.

8) Статутом аудиторської фірми “Віта” передбачено, що вкладений капітал при її створенні розподілено таким чином: представники Німеччини – 20 %, представники Англії – 20 %, представники України (фізичні особи, що мають сертифікати на аудиторську діяльність) – 60 %.

9) Аудиторську фірму “Такт” створено згідно з чинним законодавством 20.04.16 р. До складу її засновників входить українська аудиторська фірма “Аудит”, що має дозвіл на аудиторську діяльність (20% статутного капіталу), та 4 фізичні особи – громадяни України (по 20% статутного капіталу). Сертифікат на аудиторську діяльність мають три фізичні особи. 01.06.16 р. рішенням Правління фірми із складу її засновників виключено Бондаря Б.Р., який мав сертифікат, і замість нього введено Голуба Г.Б., який сертифіката не мав.

10) До складу замовників аудиторської фірми “Мир” входить аудиторська фірма “КРМ” (30% капіталу) і 4 громадянина України, яким належить 70 % капіталу, однак один із них, власник 40 % капіталу, не має сертифіката на проведення аудиторської діяльності.

Завдання 2

Вихідні дані:

Фірма «Агро-трейд» у грудні 2015 р. звернулась до аудиторської фірми з пропозицією укласти договір про надання аудиторських послуг з відновлення аналітичного обліку за 2015 р. Договір було укладено, послуги надані та оплачені у грудні 2005 р. В січні 2016 р. фірма «Агро-трейд» звернулась до аудиторської фірми з пропозицією заключити договір про надання послуг по підтвердженню бухгалтерської звітності за 2015 р.

Необхідно:

1. Встановити – чи погодиться на таку пропозицію аудиторська фірма?
 2. Чи може аудиторська фірма заключити договір на надання послуг по підтвердженню бухгалтерської звітності фірми «Агро-трейд» за 2015 р.?
-
-
-

Завдання 3

Розгляньте наведені характеристики осіб, які претендують на сертифікат аудитора (табл. 7.1)

Таблиця 7.1. Характеристика осіб, які претендують на сертифікат аудитора

№ з/п	Освіта	Досвід роботи		Громадянство країни
		посада	стаж	
1	Вища педагогічна	бухгалтер	5 років підряд	Україна
2	Вища економічна	економіст	3 роки підряд	Росія
3	Середня економічна	фінансист	25 років підряд	Україна
4	Вища юридична	вихователь в школі-інтернаті	15 років підряд	Україна
5	Вища економічна	аудитор	7 років підряд	Україна
6	Вища економічна	головний бухгалтер	1 рік	Україна

Необхідно визначити, чи може отримати сертифікат аудитора України особа з наведеними характеристиками. Якщо ні, то поясніть чому.

Завдання 4

Фірма «Тракторист» з метою розширення виробничої діяльності звернулася в банк з пропозицією в січні 2016 року надати їй кредит. Банк запросив бухгалтерську звітність організації за 2005 рік і аудиторський висновок про її достовірність. Фірма К згідно з положенням про критерії обов'язкового підтвердження бухгалтерської звітності незалежними експертами не підлягає обов'язковій аудиторській перевірці. Але в листопаді 2015 року в організації була проведена документальна перевірка податковою інспекцією. Фірма «Тракторист» пропонує акт документальної перевірки податкової інспекції використати в якості підтвердження достовірності бухгалтерської звітності.

Необхідно:

Визначити погодиться чи на дану пропозицію банк для надання комерційного кредиту з метою розвитку виробництва фірми «Тракторист».

Тести для самоконтролю

1. Аудит - це:
 - а) державний фінансовий контроль;
 - б) фінансовий контроль, який здійснюють органи місцевої влада;
 - в) незалежний фінансовий контроль вищої організації;

г) незалежна перевірка фінансових звітів або фінансової інформації об'єкта з метою висловлення думки про неї.

2. Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність» проведення аудиту є обов'язковим для:

1) підтвердження достовірності та повноти річної фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності публічних акціонерних товариств, підприємств - емітентів облігацій, професійних учасників ринку цінних паперів, фінансових установ та інших суб'єктів господарювання, звітність яких відповідно до законодавства України підлягає офіційному оприлюдненню, за винятком установ і організацій, що повністю утримуються за рахунок державного бюджету;

б) перевірки фінансового стану засновників банків, підприємств з іноземними інвестиціями, публічних акціонерних товариств (крім фізичних осіб), страхових і холдингових компаній, інститутів спільного інвестування, довірчих товариств та інших фінансових посередників;

в) емітентів цінних паперів, які здійснюють публічне розміщення, та похідних (деривативів), а також при отриманні ліцензії на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів.

д) у всіх перелічених випадках.

3. Суб'єктом аудиторської діяльності є:

а) юридична особа, що підлягає аудиторській перевірці;

б) фізична або юридична особа, що займається підприємницькою діяльністю з метою отримання прибутку;

в) фізичні особи і організації, що здійснюють незалежний контроль економічних подій;

г) немає правильної відповіді.

4. Аудиторській фірмі дозволяється здійснювати аудиторську діяльність за умови:

а) якщо в ній працює хоча б один сертифікований аудитор;

б) що директором цієї фірми є особа, яка має економічну освіту;

в) що штат працівників фірми - не менше 10 чоловік;

г) що це є товариство з повною відповідальністю.

5. Аудитору забороняється:

а) займатися торговельною і посередницькою діяльністю, виробничою діяльністю та будь-якою іншою підприємницькою діяльністю;

б) займатися науковою і викладацькою діяльністю;

в) отримувати дивіденди від акцій;

г) займатися методичною роботою.

6. Однією з обов'язкових вимог до аудиторської фірми є:

а) загальний розмір частки учасників аудиторської фірми, які є сертифікованими аудиторами, в статутному капіталі не повинен перевищувати 30 %;

б) наявність в штаті аудиторської фірми як мінімум трьох сертифікованих аудиторів;

в) керівником аудиторської фірми може бути тільки сертифікований аудитор;

г) немає правильної відповіді.

7. Основним законодавчим актом, що визначає загальні правові положення аудиторської діяльності є:

а) Закон України «Про аудиторську діяльність»;

б) Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»;

в) Стандарти аудиту;

г) Господарський кодекс України.

8. Термін дії сертифіката аудитора:

а) 3 роки;

б) 5 років;

в) 10 років;

г) 15 років.

9. Якими видами діяльності дозволяється займатися аудитору?

а) наданням аудиторських послуг;

б) посередницькою діяльністю;

в) виробничою діяльністю;

г) торгівельною діяльністю.

10. В якій формі можуть надаватись аудиторські послуги?

а) аудиторські перевірки, експертизи, консультації;

б) аналіз фінансово-господарської діяльності;

в) консультації з питань бухгалтерського обліку, звітності, оподаткування, аналізу фінансово-господарської діяльності;

г) всі відповіді правильні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЗАКОНОДАВЧО - НОРМАТИВНІ АКТИ

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291 [Електронний ресурс] / Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

2. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] : Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII. / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. №132 [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики і продовольства України. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text1528/pg1.htm>.

4. Методичні рекомендації щодо складання розпорядчого документа про облікову політику підприємства, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 17 грудня 2007 р. №921 [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики і продовольства України. – Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_bx/pg_gxgbw1.htm.

5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2014 року) [Електронний ресурс] / Аудиторська палата України. – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/msa>.

6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291 [Електронний ресурс] / Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.

7. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс від 2 грудня 2010 р. №2755 – VI / Верховна рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс] : затверджене наказом МФУ від 08.10.99 р. № 237 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс] : затверджене наказом МФУ від 31.01.2000 р. №20 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] : затверджене наказом МФУ від 31.12.99 р. № 318 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» [Електронний ресурс] : затверджене наказом МФУ від 18.11.05 р. № 790 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>.

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : затверджене наказом МФУ від 27.04.2000 р. № 92 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс] : затверджене наказом МФУ від 18.10.99 р. № 242 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс] : затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.

15. Положення про ведення касових операцій в національній валюті України [Електронний ресурс] : затверджене Правлінням НБУ від 15.12.04 р. № 637 / НБУ. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>.

16. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [Електронний ресурс] : затверджене наказом МФУ від 02.09.2014р. № 879. / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.

17. Про аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 22.04.1993 № 3125-ХІІ (в редакції від 01.05.2016р.) / ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

18. Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] : інструкція, затверджена Постановою Правління Національного банку України від 21.01.04 р. № 22 / НБУ. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

19. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 16 липня 1999 р. №966 – XIV / ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

20. Про відкриття, використання і закриття рахунків в національній та іноземній валютах валюті [Електронний ресурс] : інструкція, затверджена Постановою Правління Національного банку України від 12.11.03 р. № 492 / НБУ. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.

21. Про відпустки [Електронний ресурс] : закон України від 15.11.96 р. № 504/96-ВР / ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>.

22. Про Державний бюджет України на 2016 рік: закон України [Електронний ресурс] / ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.

23. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. № 1315. / МФУ. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/documents/date_bu/pg_gwscwwr/pg4.htm.

24. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] : наказ Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 р. № 390. / Міністерство аграрної політики і продовольства України. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN48748.html.

25. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] : наказ Міністерства аграрної політики України від 21.12.2007 № 929. / Міністерство аграрної політики і продовольства України. – Режим доступу : http://uazakon.com/documents/date_by/pg_gscmoz/index.htm.

26. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів в сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] : наказ Міністерства аграрної політики України від 21.02.08 р. № 73. / Міністерство аграрної політики і продовольства України. – Режим доступу : <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8193/8531/461026/>.

27. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. / МФУ. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

28. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 28 жовтня 2003 р. №601 / МФУ. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.

29. Про затвердження спеціалізованих форм первинної документації обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств і методичні рекомендації щодо їх використання [Електронний ресурс] : наказ Міністерства аграрної політики України № 701 від 27.09.07 р. / Міністерство аграрної політики і продовольства України. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/documents/date_b4/pg_gvnwsz.htm.

30. Про оплату праці [Електронний ресурс] : закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР / ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80> .

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

31. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку / М.Т. Білуха. – К., 2005. – 690с.

32. Братчук Л.М. Суть та основи організації бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / Л.М. Братчук // Облік і фінанси АПК. – 2009. - №4. - Режим доступу : http://www.nbut.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_4.

33. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2003. – 444 с.

34. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах України : підруч. / [А.М. Коваленко, А. Харитонова, С.О. Мальшкова та ін.]; за заг. ред. А.М. Коваленка. - Дніпропетровськ; ВКК «Баланс – клуб», 2009. – 736 с.

35. Жук В.М. Облік сільськогосподарської діяльності : навч. посіб. / В.М. Жук. – К.: видавництво ТОВ «ЮР – Агро- Веста», 2007. – 368 с.
36. Бухгалтерський фінансовий облік в сільськогосподарських підприємствах : навч. посіб. / за ред. М.Г. Михайлова. - К. : Центр учбової літератури, 2008. – 472 с.
37. Гладких Т.В. Фінансовий облік : навч. посіб. / Т.В. Гладких. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. - 480 с.
38. Звітність сільськогосподарських підприємств : навч. посіб. / за ред. Ю. Я. Лузана, М.В. Жука, В.М. Гаврилюка / К. : ЮР- Агро- Веста, 2009. – 224 с.
39. Організація обліку у підприємствах сільськогосподарської галузі : навч. посіб. / [В.П. Шило, В.В. Собко, С.Б. Ільїна та ін.]. - К. : Кондор, 2011. – 268 с.
40. Практикум з бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах за національними стандартами : навч. посіб. / М.Ф. Огійчук. – К. : Вища освіта, 2003. – 464 с.
41. Сук П.Л. Закриття бухгалтерських рахунків і калькулювання собівартості продукції [Електронний ресурс] / П.Л. Сук // Облік фінанси АПК. – 2009. - №2. – Режим доступу : http://www.nbut.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_2/index/html.
42. Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах : підруч. / [М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін.]; за ред . проф. М.Ф. Огійчука. - [5 –те вид., перероб. і допов.]. – К.: Алерта, 2009. – 1056 с.
43. Швець В.Т. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / В.Т. Швець. – К. : Знання - Прес., 2003. – 444 с.

Навчальне видання

ОБЛІК І АУДИТ В ГАЛУЗЯХ АПК

Робочий зошит

Укладачі: **Мельник** Ольга Іванівна

Боднар Олена Андріївна

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк.5,0

Тираж 25 прим. Зам. №

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.

